

KATECHEZY NA DZIEŃ PAPIESKI 2009

**JAN
PAWEŁ II**

PAPIEŻ WOLNOŚCI

Zespół autorów

Anna Bundz, Józef Chlebek, Piotr Gostkiewicz, Monika Klamerus,
Anna Milaniuk, s. Emmanuela Pawlus, Halina Szewczyk

Redakcja

ks. Tadeusz Panuś, ks. Janusz Rzepa

Kraków 2009

JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI

Konspekt katechezy dla klas I-III szkoły podstawowej

1. CEL KATECHEZY:

- wprowadzenie pojęcia wolność, człowiek wolny;
- ukazanie wolności jako daru Boga;
- ukazanie, że Bóg stworzył ludzi wolnymi i wyzwala człowieka z różnych niewoli;
- ukazanie, że nauczanie o wolności było najważniejszym przesłaniem Jana Pawła II.

2. SŁOWA KLUCZE:

Jan Paweł II, wolność, Bóg wyzwala

3. UWAGI METODYCZNE:

a. pomoce dydaktyczne

Portret Jana Pawła II

Plansza z napisem:

IX DZIEŃ PAPIESKI 2009 - JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI

Obrazy – ilustracje z gazet przedstawiające ludzi zniewolonych.

Płyta CD z piosenką *Abba Ojczy*, tekst piosenki dla każdego ucznia,

kartka dla każdego ucznia z tekstem z *Listu do młodych całego świata, Parati semper (1985)*

b. metody:

Rozmowa, pogadanka, praca z obrazem, metoda praktycznego działania praca w grupach, praca indywidualna.

c. literatura i środki audiowizualne

- *List do młodych całego świata, Parati semper*, z okazji Międzynarodowego Roku Młodości, 1985 (www.opoka.org.pl/ Jan Paweł II/ Listy)
- Płyta CD, *Czarna Madonna. Abba Ojczy. Barka*, Wyd. Fundacja *Nasza Przyszłość*

4. PLAN KATECHEZY:

Wstęp

1. Modlitwa.
2. Wprowadzenie do katechezy – katecheta umieszcza portret Jana Pawła II na tablicy i prowadzi rozmowę z uczniami. Umieszcza również datę tegorocznego IX Dnia Papieskiego (ale bez hasła)
- czas ok. 10 min.

Rozwinięcie

1. Wprowadzenie ucznia skrupowanego – zniewolonego – wspólna analiza sytuacji, nazwanie jego sytuacji.
2. Praca w grupach – wskazywanie obrazów przedstawiających ludzi w różnych sytuacjach zniewolenia.
3. Rozmowa – próba naprawienia tych trudnych dla poszczególnego człowieka sytuacji.
4. Podsumowanie tematu bycia wolnym, wolności i nawiązanie do tegorocznego hasła Dnia Papieskiego Jan Paweł II – Papież Wolności.
5. Pieśń *Abba Ojczy* – pierwsza zwrotka i refren.
6. Utrwalenie poznanych treści poprzez analizę treści I zwrotki.
7. Przedstawienie fragmentu *Listu do młodych* – rozmowa na temat treści.

8. Zapis tematu
- czas ok. 25 min.

Zakończenie katechezy

1. Praca indywidualna ucznia.
2. Modlitwa
- czas ok. 10 min.

5. PRZEBIEG KATECHEZY:

Wstęp

1. Modlitwa: uczniowie stają w kręgu wokół zapalanej świecy i wspólnie odmawiają modlitwę *Ojcze nasz*, w dalszej kolejności wymieniają intencje, w jakich chcą się wspólnie pomodlić. Intencje te powierzają Maryi w modlitwie *Pod Twoją obronę*.

2. Katecheta nawiązuje do intencji za Jana Pawła II, przypomina, że będziemy obchodzić *Dzień Papieski*. W tym dniu przypominamy sobie Osobę Papieża Polaka, ale również jego nauczanie, które nam zostawił. Ta katecheza przybliży nam treść tegorocznego *Dnia Papieskiego*.

Rozwinięcie

1. Katecheta wychodzi na korytarz i wprowadza do sali ucznia starszej klasy, który ma związane grubym sznurem ręce i nogi. Katecheta poleca uczniom, by przyjrzeni się koledze i pyta ich:

- Jak możemy nazwać waszego kolegę? (odpowiedzi dzieci: związany, skrepowany, uwięziony, zniewolony - dzieci podają odpowiedzi, a katecheta zapisuje je na tablicy po jednej stronie)
- Czy on może robić to, co chce - np. biegać, skakać, wyjść z naszej klasy? Czy w ogóle ma możliwość wyboru, co chce robić teraz, np. podrapać się po nosie? (nie – on jest bezradny)
- Jak myślicie, czy jest on zadowolony ze stanu , w jakim się znajduje? (nie – jest smutny)
- Czy wasz starszy kolega jest szczęśliwy w tej sytuacji, w jakiej się znajduje? (nie – jest nieszczęśliwy)

2. Katecheta czyta zapisy na tablicy :

związany
skrepowany
uwięziony
zniewolony
bezzadny
smutny
nieszczęśliwy

3. Katecheta pyta dzieci:

- Co trzeba zrobić, by go w tej chwili uszczęśliwić? (uwolnić go, zdjąć sznur)
Katecheta poleca dzieciom uwolnić kolegę z pęt sznura i dziękuje mu - zapraszając go, by usiadł.

Kolejny etap katechezy ma dwa warianty do wyboru:

Wariant a/ Katecheta prosi uczniów, by podali przykłady ludzi zniewolonych (również przez alkohol, narkotyki, Internet)

Wariant b/ Praca w grupach: 4-osobowy zespół uczniów otrzymuje od katechety kilka obrazów - wyciętych z gazet. Katecheta poleca uczniom wśród obrazów poszukać obrazy, które przedstawiają sytuacje, w których ludzie nie są wolni (człowiek za kratami, człowiek z podniesionymi rękami i z pistoletem wymierzonym w niego, człowiek z kajdankami na rękach, obraz człowieka pijanego z butelką w ręce, obraz człowieka zapatrzonego w komputer lub w TV (*te dwa ostatnie obrazy można wprowadzić w starszych klasach*). Uczniowie przedstawiają obraz, który wybrali i uzasadniają swój wybór wg zapisu na tablicy. Przypinają obraz na tablicy.

5. Katecheta pyta dzieci:

- Jak można naprawić tę sytuację człowieka zniewolonego. Zaprasza je do współpracy i sam prezentuje pierwsze rozwiązanie i zapisuje je po przeciwnej stronie na tablicy:
 - związany - rozwiązany
 - skrepowany - uwolniony
 - uwięziony - wolny
 - zniewolony - oswobodzony
 - bezzadny - aktywny, może wybierać, działać
 - smutny - radosny, wesoły
 - nieszczęśliwy - szczęśliwy

6. Katecheta pyta dzieci:

- Jak myślicie, która sytuacja człowieka podoba się Panu Bogu?
- Dlaczego? (uczniowie podają różne odpowiedzi)

Katecheta wysłuchuje wszystkich i następnie podsumowuje wypowiedzi dzieci krótką pogadanką:

Pan Bóg nas kocha. Pragnie dla nas dobra. Pan Bóg stworzył nas wolnymi. Pragnie, by ludzie byli szczęśliwi, wolni, radośni i weseli. Wolność jest wielkim darem Pana Boga dla nas. Św. Paweł pisze, że zostaliśmy powołani do bycia wolnymi, a jeśli ktoś wpadnie w niewolę – to Pan Bóg go wyzwala.

Jest to bardzo ważna sprawa – zwłaszcza dzisiaj, kiedy ludzie są bardzo często zniewaleni przez innych ludzi (katecheta wskazuje obrazy) oraz sami popadają w niewolę nałogu alkoholizmu, Internetu, narkotyków (katecheta wskazuje obrazy).

Dlatego tak wiele o wolności mówił Jan Paweł II. Wiedział, że od tego wiele zależy, czy ludzie będą szczęśliwi i dobrzy dla siebie. Ojciec święty też bardzo dużo czynił dla wolności nie tylko pojedynczych ludzi, ale całych narodów. Wiele też uczynił dla wolności naszej Ojczyzny.

Dlatego w tym roku IX Dzień Papieski poświęcony osobie Papieża Polaka - pod hasłem Jan Paweł II – Papież Wolności. Katecheta przypina drugą część hasła: Jan Paweł II – Papież Wolności

7. Katecheta prezentuje uczniom pieśń *Abba Ojczy* i zwraca uwagę na pierwszą zwrotkę. Pyta uczniów

- Kto nas wyzwala z kajdan i samych siebie? (Pan Bóg)
- Co to znaczy, że Pan Bóg nas wyzwala z samych siebie? Podajcie przykłady na obrazach (egoista, alkoholik, narkoman itp..)

Katecheta słucha wypowiedzi uczniów i komentuje:

Człowiek otrzymuje od Boga dar wolności, ale musi z tej wolności dobrze korzystać, bo wolność jest nam też zadana przez Pana Boga jak zadanie domowe. Nie jest to prosta sprawa, dlatego papież Jan Paweł II w *Listie do młodych* napisał co trzeba robić, by być prawdziwie wolnym. Ja również dla was mam taki list.

W klasie I katecheta zaprasza ucznia, żeby otworzył kopertę i sam czyta lub jeśli wie, że uczeń umie czytać poleca przeczytać uczniowi.

W klasie II i III katecheta rozdaje uczniom kartki papieru złożone w formie koperty. Uczniowie otwierają list i czytają: **„Być wolnym to nie znaczy czynić wszystko, co mi się podoba, na co mam ochotę. Być wolnym to znaczy być człowiekiem prawego sumienia i czynić to, co jest prawdziwym dobrem, dobrem dla drugich.”**

Katecheta pyta:

- Co to znaczy być wolnym w świetle tego, co przeczytaliście?

Uczniowie odpowiadają, a katecheta zwraca uwagę na dwa akcenty:

- wolność nie oznacza, że mogę robić, co mi się żywnie podoba;
- wolnym jest ten, kto szuka dobra drugiego człowieka

8. Zapis tematu na tablicy: **JAN PAWEŁ II uczy nas BYĆ WOLNYMI**, pod tematem uczniowie wklejają list Papieża oraz tekst pieśni *Abba Ojczy*.

Zakończenie

1. Praca indywidualna: każdy uczeń otrzymuje rozsypankę wyrazową z hasłem tegorocznego Dnia Papieskiego. **11 października 2009 - IX DZIEŃ PAPIESKI - JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI**. Wkleja ją do zeszytu wg tekstu zamieszczonego na tablicy.

2. Modlitwa na zakończenie katechezy – wspólny śpiew refrenu pieśni *Abba Ojczy*.

Załącznik 1

„Być wolnym to nie znaczy czynić wszystko, co mi się podoba, na co mam ochotę. Być wolnym to znaczy być człowiekiem prawego sumienia i czynić to, co jest prawdziwym dobrem, to być człowiekiem dla drugich”

Wg *Listu do młodych* – Jan Paweł II

Załącznik 2

11 października 2009 - IX DZIEŃ PAPIESKI - JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI

JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI

Konspekt katechezy dla klas I - III szkoły podstawowej

1. CELE KATECHETYCZNE:

- zapoznanie uczniów z wybranymi faktami z życia Karola Wojtyły oraz z fragmentem jego papieskiego nauczania o wolności
- kształtowanie w uczniach postaw dobrego używania własnej wolności.

2. SŁOWA KLUCZE:

Jan Paweł II, wolność.

3. UWAGI METODYCZNE:

a. pomoce dydaktyczne:

Zdjęcia, wycinki z gazet, obrazki przedstawiające Jana Pawła II oraz sceny z życia papieża przygotowane, przyniesione wcześniej przez dzieci oraz przez katechetę.

Magnesy do przypinania na tablicy

Cytat z książki *Pamięć i tożsamość* Jana Pawła II napisany na małych kolorowych kartkach papieru (1 kartka/ 1 uczeń) o treści: „Jeżeli jestem wolny, to znaczy, że mogę używać własnej wolności dobrze, lub użyć jej źle.”

b. metody:

pogadanka, pokaz, opowiadanie, wykład.

c. literatura i środki audiowizualne:

- Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*.
- Biblia obrazkowa dla najmłodszych.

PLAN KATECHEZY:

Wstęp

1. Przypomnienie uczniom osoby Jana Pawła II.
- czas ok. 10 min.

Rozwinięcie

1. Analiza tekstu Jana Pawła w nawiązaniu do przypowieści o synu marnotrawnym za pomocą pogadanki wskazanie przykładowych zachowań bliskich dzieciom, w których mogą wybierać dobro.
- czas ok. 25 min.

Zakończenie

1. Utrwalenie wypowiedzi Jana Pawła II.
2. Zapis do zeszytu.
3. Sformułowanie zachęty do wybierania zawsze dobra.
-czas ok. 10 min.

5. PRZEBIEG KATECHEZY:

Wstęp

1. Wprowadzenie uczniów do klasy, zajęcie miejsc, powitanie.

2. Modlitwa.

3. Katecheta umieszcza na tablicy zdjęcia i obrazy przedstawiające sceny z życia Papieża Jana Pawła II.

4. Katecheta rozmawia z uczniami na temat tego co przedstawiają umieszczone na tablicy obrazki, stawiając pytania:

- Kogo widzą na zdjęciu ?
- Kim jest ów człowiek ?
- Co czyni papież ?

5. Podsumowując wypowiedzi dzieci katecheta uzupełnia je i podkreśla szczególnie momenty z życia i posługi Jana Pawła II.

Rozwinięcie

1. Katecheta czyta cytaty z książki *Pamięć i tożsamość*: „Jeżeli jestem wolny, to znaczy, że mogę używać własnej wolności dobrze, lub użyć jej źle.”

2. Katecheta wyjaśnia myśl Jana Pawła II opierając się na streszczeniu *Przypowieści o Synu Marnotrawnym*.

Najpierw wybrany uczeń czyta fragment z Ewangelii w postawie stojącej.

Można wcześniej z uczniami przygotować dramę, w której pojawia się narrator oraz osoby grające (ukazujące postawy) poszczególnych bohaterów przypowieści.

Rozpoczyna się następnie pogadanka, do której katecheta stara się zaangażować wielu uczniów stawiając pomocnicze pytania:

- Co uczynił jeden z synów ?
- Co w jego postawie było złego ?
- Czy mógł inaczej postąpić ?
- Jak zachował się ojciec ?
- Czy mógł inaczej się zachować ? A dlaczego ?
- Jak zareagował drugi z braci ?
- Czy mógł inaczej ?

Katecheta ukierunkowuje rozmowę na pokazanie uczniom przyczyny wyboru dokonanego każdorazowo przez człowieka.

Na koniec dokonuje w formie wykładu podsumowania wskazując na zasadnicze wątki przypowieści dotyczące tematu wolności.

3. Katecheta wskazuje na Pana Jezusa, która cały czas uczy nas, co wybierać, jak postępować. Rozpoczynamy od postawienia kilku pytań:

- Co mamy wybierać: dobro czy zło ?
- Kto nam pomaga rozróżnić dobro od zła ? (np. rodzice, wychowawca, katecheta)
- Kto najlepiej pokazuje wszystkim, jak żyć ? Kto pouczył rodziców, katechetę ? (Pan Jezus uczący służenia bliźnim, posłuszeństwa rodzicom, przebaczenia, mówienia prawdy, itd.) Możemy pokazać to przy pomocy ilustracji zaczerpniętych z Biblii dla najmłodszych.
- Skąd o tym się dowiadujemy ? (z Pisma Świętego – wystarczy czytać i słuchać)

4. Przytoczenie kilku przykładowych sytuacji, w których same dzieci muszą dokonać wyboru, wskazać właściwą postawę, np.:

- a) forma otwarta – co powinien uczynić chłopiec przechodzący obok kościoła ?
jak winna się zachować dziewczynka widząc zmęczoną mamę ?

- b) forma zamknięta – czy dobrze zrobił chłopiec ustępując starszej pani miejsca w autobusie?
czy dobrze postąpiła dziewczynka nie chcąc podzielić się cukierkami z koleżanką ?

Zakończenie

1. Uczniowie zapisują w zeszytcie temat katechezy.
2. Uczniowie wklejają do zeszytu myśl Jana Pawła II: „Jeżeli jestem wolny to, to znaczy, że mogę używać własnej wolności dobrze, lub użyć jej źle” oraz obrazek, wycinek bądź fotografię przedstawiającą Papieża Jana Pawła II.
3. Sformułowanie zachęty skierowanej do dzieci, aby zawsze starały się czynić dobro, tak jak to czynił Pan Jezus oraz wszyscy, którzy Go naśladowali m. in. Ojciec Święty Jan Paweł II.
4. Modlitwa.

JAN PAWEŁ II - PAPIEŻ WOLNOŚCI

Konspekt katechezy dla klas IV - VI szkoły podstawowej

1. CEL KATECHEZY:

- poznanie stanowiska Jana Pawła II wobec problemów wolności oraz Jego roli w kształtowaniu ludzkich sumień;
- uświadomienie uczniom wartości wolności oraz kształtowanie wrażliwości na los ludzi jej pozbawionych;
- kształcenie odpowiedzialności za siebie i drugiego człowieka;
- przybliżenie uczniom autorytetu Papieża Jana Pawła II;
- kształtowanie bądź pogłębianie umiejętności pracy w grupach oraz pracy z tekstem;
- pokazanie uczniom możliwości kształcenia własnych sumień w oparciu o wskazania papieża Jana Pawła II.

2. SŁOWA KLUCZE:

Jan Paweł II, wolność, zadania

3. UWAGI METODYCZNE:

a. pomoce dydaktyczne:

zdjęcie Jana Pawła II całującego ziemię, po przybyciu do kraju, w którym miał się spotkać z wiernymi, fragmenty wypowiedzi papieża Jana Pawła II.

b. metody:

pogadanka połączona z rozmową kierowaną, słoneczko, praca z tekstem.

c. literatura i środki audiowizualne:

- Jan Paweł II, *Musicie od siebie wymagać*, Poznań 1984.
- Jan Paweł II, *Wy jesteście moją nadzieją*, Warszawa 1991.

4. PLAN KATECHEZY:

Wstęp

1. Modlitwa
2. Pogadanka wstępna o osobie Jana Pawła II
- czas ok. 10 min.

Rozwinięcie

1. Pogadanka o wolności i tworzenie „słoneczka” wokół słowa „wolność.”
2. Praca w grupach: analiza tekstów Jana Pawła II o wolności.
3. Przedstawiciele grup prezentują efekty wspólnej pracy
- czas ok. 25 min.

Zakończenie

1. Wykład: Papież Jan Paweł II o prawdziwej wolności.
2. Powierzenie zadania domowego
- czas ok. 10 min.

5. PRZEBIEG KATECHEZY:

Wstęp

1. Na dzisiejszej katechezie podejmiemy trudny temat, temat wolności. Przewodnikiem będzie sam papież Jan Paweł II.

2. Katecheta pokazuje uczniom zdjęcie papieża Jana Pawła II całującego ziemię po przybyciu do kraju, w którym miał się spotkać z jego mieszkańcami i przeprowadza z uczniami rozmowę w celu zorientowania się, co uczniowie wiedzą na dany temat.

- Kogo przedstawia to zdjęcie?
- Jak myślicie, dlaczego papież Jan Paweł II w taki sposób witał ziemię, do której przybywał?

Rozwinięcie

1. W temacie katechezy mamy określenie PAPIEŻ WOLNOŚCI

- Czy moglibyście określić, czym jest wolność?
- Co to znaczy być wolnym?
- Co jest zaprzeczeniem wolności?
- Czym jest wolność dla chrześcijan?

2. Może ktoś napisze na środku tablicy słowo WOLNOŚĆ

- W jakich kategoriach, sytuacjach możemy mówić o wolności?

3. Uczniowie w kształcie promieni słoneczka dopisują do słowa WOLNOŚĆ jej rodzaje.

4. Następnie katecheta dzieli klasę na grupy. Uczniowie otrzymują teksty zawierające fragmenty wypowiedzi Jana Pawła II na temat wolności i próbują określić, o jakiej wolności mówi Papież.

Teksty do pracy w grupach:

Gr. I

„...racją bytu państwa jest suwerenność społeczeństwa, Narodu, Ojczyzny./.../dla całego naszego pokolenia tak straszliwym wstrząsem była ostatnia wojna światowa i przeżyta w Polsce okupacja. 35 lat temu wojna ta zakończyła się na wszystkich frontach. Rozpoczął się wraz z tym momentem nowy okres w dziejach naszej Ojczyzny. Nie możemy jednak zapomnieć ofiary życia tylu Polaków i Polek. Nie możemy też zapomnieć bohaterstwa żołnierza polskiego, który walczył na wszystkich frontach świata „za wolność naszą i waszą.”
Warszawa, 2 czerwca 1979, *spotkanie z władzami państwowymi.*

Gr. II

„Państwo, jako wyraz suwerenności, samostanowienia poszczególnych ludów i narodów, jest prawidłowym urzeczywistnieniem porządku społecznego- i na tym też polega jego moralny autorytet. Jako syn Narodu o tysiącletniej kulturze, który przez całe stulecia pozbawiony był niepodległości państwowej, wiem z doświadczenia, jak wielkie jest znaczenie tej zasady.”
Jasna Góra, 5 czerwca 1979, *spotkanie Konferencji Episkopatu Polski.*

Gr. III

„Człowiek jest wolny. Człowiek może powiedzieć Chrystusowi: nie. Ale pytanie zasadnicze: czy wolno? I w imię czego „wolno”? Jaki argument rozumu, jaką wartość woli i serca można przedłożyć sobie samemu i bliźnim, i rodakom, i Narodowi, ażeby odrzucić, ażeby

powiedzieć „nie” temu, czym wszyscy żyliśmy przez tysiąc lat?! Temu, co stworzyło podstawę naszej tożsamości i zawsze ją stanowiło.”

Kraków, 10 czerwca 1979, *Msza św. na Błoniach*.

Gr. IV

„Jako synowie Boga nie możemy być niewolnikami. Nasze synostwo Boże niesie w sobie dziedzictwo wolności. /.../ Wolność jest dana człowiekowi od Boga jako miara jego godności. Jednakże jest mu ona jednocześnie zadana. /.../ Wolności bowiem człowiek może używać dobrze lub źle. Może przez nią budować lub niszczyć. Zawiera się w jasnogórskiej ewangelizacji wezwanie do dziedzictwa synów Bożych. Wezwanie do życia w wolności. Do czynienia dobrego użytku z wolności. Do budowania a nie do niszczenia.”

/.../ „Iluż w ciągu tych sześciu wieków przeszło przez jasnogórskie sanktuarium pielgrzymów? Iluż tutaj się nawróciło, przechodząc od złego do dobrego użycia swojej wolności? Iluż odzyskało prawdziwą godność przybranych synów Bożych?”

Częstochowa, 19 czerwca 1983, *Msza św. na Jasnej Górze*.

Gr. V

„Więź między pracą a sensem ludzkiej egzystencji świadczy zawsze o tym, że człowiek nie uległ alienacji z powodu swej pracy, że nie został zniewolony. Przeciwnie, więź ta potwierdza, że praca stała się sojusznikiem jego człowieczeństwa, że pomaga mu żyć w prawdzie i wolności: wolności budowanej na prawdzie, która mu pozwala prowadzić życie w pełni godne człowieka.”

Genewa 15 czerwca 1982, *słowa skierowane do Międzynarodowej Organizacji Pracy*.

Gr. VI

„Człowiek jest powołany do odnoszenia zwycięstwa w Jezusie Chrystusie. Jest to zwycięstwo nad grzechem, nad „starym człowiekiem”, który tkwi głęboko w każdym z nas, „Przez nieposłuszeństwo jednego człowieka wszyscy stali się grzesznikami...przez posłuszeństwo Jednego wszyscy staną się sprawiedliwymi”/.../człowiek powołany jest do zwycięstwa nad sobą. Do zwycięstwa nad tym, co krępuje naszą wolną wolę i czyni ją poddaną złu. Zwycięstwo takie oznacza życie w prawdzie, prawość sumienia, miłość bliźniego, zdolność przebaczenia, rozwój duchowy naszego człowieczeństwa”.

Warszawa, 17 czerwca 1983, *Msza św. na Stadionie Dziesięciolecia*.

Gr. VII

„Moi Drodzy Przyjaciele! Do Was należy, położyć zdecydowaną zaporę demoralizacji-zaporę tym wadom społecznym, których ja tu nie będę nazywał po imieniu, ale o których Wy sami doskonale wiecie .Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby inni od Was nie wymagali./.../Nie można być prawdziwie wolnym bez rzetelnego i głębokiego stosunku do wartości. Nie pragniemy takiej Polski, która by nas nic nie kosztowała.”

Częstochowa, 18 czerwca 1983, *do młodzieży*.

Gr. VIII

„Jestem synem tego Narodu – dlatego odczuwam głęboko wszystkie jego szlachetne dążenia, pragnienie życia w prawdzie, wolności, sprawiedliwości, solidarności społecznej – pragnienie życia swym własnym życiem. Przecież po tysiącu lat dziejowych doświadczeń ten Naród ma swoje własne życie, swą kulturę, swe społeczne tradycje, swoją duchową tożsamość.”

Częstochowa, 19 czerwca 1983, *w godzinie Apelu Jasnogórskiego*.

Gr. IX

„Przywilejem synów Bożych jest również wolność, także ona jest udziałem ich dziedzictwa. Dotykamy tu problemu, na który wy, młodzi, jesteście w sposób szczególny wyczuleni, gdyż chodzi tu o wielki dar złożony przez Stwórcę w nasze ręce. Jest to jednak dar, który należy wykorzystać dobrze. Zbyt wiele bowiem fałszywych form wolności prowadzi do zniewolenia!”

Z Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II do Młodzieży Całego Świata z okazji VI Światowego Dnia Młodzieży, Jasna Góra, 14-15 sierpnia 1991.

Gr. X

„Poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli; uczyni was wolnymi. W słowach tych zawiera się podstawowe wymaganie i przestroga zarazem. Jest to wymaganie rzetelnego stosunku do prawdy jako warunek prawdziwej wolności. Jest to równocześnie przestroga przed jakąkolwiek pozorną wolnością, przed wolnością rozumianą powierzchownie, jednostronnie, bez wniknięcia w całą prawdę o człowieku i o świecie. Chrystus przeto również i dziś, po dwóch tysiącach lat, staje wśród nas jako Ten, który przynosi człowiekowi wolność opartą na prawdzie”

Z Orędzia Ojca Świętego Jana Pawła II do Młodzieży Całego Świata z okazji VI Światowego Dnia Młodzieży, Jasna Góra, 14-15 sierpnia 1991.

5. Przedstawiciele poszczególnych grup prezentują swoje prace nad tekstami Jana Pawła II.

Zakończenie

1. Podsumowanie katechety:

Poznaliście różne wymiary wolności w nauczaniu Jana Pawła II. Zauważyliście, że papież używa słowa wolność w odniesieniu do różnych sytuacji. Mówi o wolności:

- sumienia,
- człowieka,
- pracownika,
- narodu,
- Kościoła.

Człowiek wolny może wybierać między dobrem i złem. Człowiek wolny żyje zgodnie ze swym sumieniem. Człowiek wybierający zło nie może czuć się wolnym, gdyż staje się niewolnikiem zła, szatana. Człowiek jest wezwany do czynienia dobrego użytku z wolności. Do budowania a nie do niszczenia. Ojciec Święty mówił, że Jasna Góra jest miejscem gdzie „wielu się nawróciło przechodząc od złego do dobrego użycia swojej wolności.” Jan Paweł II szanował każdy naród, każde państwo, każdego człowieka. Uzewnętrznił ten szacunek całując ziemię kraju, do którego przybywał.

Do Episkopatu Polski 19.06.1983 powiedział, że wolny Kościół ma służyć prawdziwej wolności człowieka i narodu. Jednocześnie przypominał, że wolność dana od Boga człowiekowi jest mu nie tylko dana, ale i zadana. Tak należy jej używać, aby budować a nie niszczyć. Zaś zwycięstwo nad tym, co kępuje wolną wolę człowieka i czyni ją poddaną złu oznacza życie w prawdzie.

Zadanie domowe

Ułóż modlitwę, w której poprosisz Boga o dobre wykorzystanie daru wolności.

JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI

Konspekt katechezy dla klas IV-VI szkoły podstawowej

1. CEL KATECHEZY:

- zapoznanie uczniów z pojęciem „wolności”;
- wskazanie źródła pochodzenia wolności;
- ukazanie nauki Jana Pawła II na temat wolności człowieka;
- kształtowanie postawy wolności wśród uczniów zgodnej z przesłaniem Ojca Świętego Jana Pawła II;
- zrozumienie na czym polega wolność człowieka;
- ukazanie wartości i niepowtarzalności człowieka.

2. SŁOWA KLUCZE:

Wolność, świat wartości, zobowiązanie, dar, sumienie, prawda.

3. UWAGI METODYCZNE:

a. pomoce dydaktyczne

Pismo święte, gitara, kolorowe flamastry, teksty z Pisma Świętego, napis „wolność,” teksty piosenek (*Barka, Abba Ojczy*), pytania do panelu dyskusyjnego, fragmenty poezji o wolności.

b. metody

Wykład, śpiew z akompaniamentem gitary, konkurs, pogadanka, panel dyskusyjny.

c. literatura i środki audiowizualne

- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań 1996
- *Katechizm Kościoła Katolickiego*, Poznań 2002
- Jan Paweł II, *Evangelium vitae*, 1995
- Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, 1979
- Płytką DVD z *Orędziem Jana Pawła II na VI Światowy Dzień Młodzieży* w Częstochowie z 1991 r.

4. PLAN KATECHEZY:

Wstęp

1. Modlitwa: Pieśń *Barka*.
2. Tekst z Pisma Świętego: Rz 8, 14-17.
3. Ćwiczenie - Poszukiwanie słowa kluczowego w trzech wybranych fragmentach z Pisma Świętego
- czas ok. 10 min.

Rozwinięcie

1. Ćwiczenie: skojarzenie z hasłem WOLNOŚĆ.
2. Wykład: JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI.
3. Ćwiczenie: Praca wspólna z materiałami dotyczącymi bezpośredniego wystąpienia Ojca Świętego, przekazywanych przez Papieża treści prawd o wartości jaką stanowi wolność.
4. Ćwiczenie: Przygotowanie w dwóch grupach plakatów poświęconych nauce Ojca Świętego o wolności i jej znaczeniu.
5. Ćwiczenie: Prezentacja efektów pracy oraz dyskusja nad problemem wolności, jej rolą w kontekście nauczania Ojca Świętego Jana Pawła II
- czas ok. 25 min.

Zakończenie

6. Ćwiczenie - Mini konkurs (wspólne czytanie poezji Jana Pawła II, w których w szczególny sposób doceniona jest wartość wolności).
7. Fragment filmu wspominający *Oreędzie Jana Pawła II na VI Światowy Dzień Młodzieży* w Częstochowie z 1991 r.
8. Modlitwa: Pieśń *Abba Ojcze*
- czas ok. 10. min

5.PRZEBIEG KATECHEZY

Wstęp

1. Katechezę rozpoczynamy wspólnym śpiewem pieśni *Barka* oraz uroczystym odczytaniem przy świecy tekstu z Pisma Świętego: Rz 8, 14-17. (zał. nr1)
2. Następnie dzielimy uczniów na trzy grupy i rozdajemy przedstawicielom grup po trzy fragmenty tekstów z Pisma Świętego i prosimy by uczniowie znaleźli w nich słowo kluczowe tej katechez, a następnie zilustrowali je na kartce A4. (zał.2)
3. Po wykonaniu tego zadania zapraszamy przedstawicieli grup na środek i prosimy by zaprezentowali swoje prace.
4. Na koniec katecheta podsumowuje prace przechodząc jednocześnie do rozwinięcia katechez.

Rozwinięcie

1. Tę część katechez rozpoczynamy ćwiczeniem, które polega na tym, że nauczyciel przypina na tablicy poszczególne litery słowa WOLNOŚĆ i rysuje strzałki, w taki sposób by powstała gwiazda skojarzeń, którą uzupełniają skojarzeniami wybrani uczniowie podchodząc do tablicy.
2. Następnie katecheta przeprowadza krótki wykład, w którym porusza kwestię stanowiska papieża Jana Pawła II wobec wolności.
3. Kolejnym etapem tej części katechez jest praca wspólna uczniów z materiałami dotyczącymi wystąpień Ojca Świętego, w których przekazywana była prawda o wartości jaką stanowi wolność. Na podstawie tych tekstów uczniowie przygotowują w dwóch grupach po jednym plakacie poświęconym nauce Ojca Świętego o wolności i jej znaczeniu (dowolna technika) (zał. 3)
4. Prezentacja efektów pracy w grupach oraz dyskusja na czele której stoi katecheta, nad problemem wolności i jej roli w kontekście nauczania Ojca Świętego Jana Pawła II. (zał.4)

Zakończenie

1. Na zakończenie katechez proponuje się „mini konkurs”, dotyczący wspólnego czytania poezji Jana Pawła II w których w szczególny sposób doceniona jest wartość wolności, uczniów dzielimy na trzy grupy, każda z nich ma za zadanie przeczytać jak najdostojniej jeden taki wiersz.

2. Podsumowując całość katechezy proponuje się obejrzenie fragmentu filmu wspominającego *Orędzie Jana Pawła II na VI Światowy Dzień Młodzieży w Częstochowie* z 1991 r. oraz wspólny śpiew ukochanej przez Jana Pawła II piosenki *Abba Ojciec*. (zał. 5)

4. ZAŁĄCZNIKI:

Załącznik nr1

Barka

1. Pan kiedyś stanął nad brzegiem,
Szukał ludzi gotowych pójść za Nim;
By łowić serca
Słów Bożych prawdą

Ref.:

O Panie, to Ty na mnie spojrzales,
Twoje usta dziś wyrzekły me imię.
Swoją barkę pozostawiam na brzegu,
Razem z Tobą nowy zacznę dziś łów.

2. Jestem ubogim człowiekiem,
Moim skarbem są ręce gotowe
Do pracy z Tobą
I czyste serce.

3. Ty, potrzebujesz mych dłoni,
Mego serca młodego zapalem
Mych kropli potu
I samotności.

4. Dziś wypłyniemy już razem
Łowić serca na morzach dusz ludzkich
Twej prawdy siecią
I słowem życia.

Rz 8, 14-17

"Albowiem wszyscy ci, których prowadzi Duch Boży, są synami Bożymi. Nie otrzymaliście przecież ducha niewoli, by się znowu pogrążyć w bojaźni, ale otrzymaliście ducha przybrania za synów, w którym możemy wołać: «Abba, Ojciec!» Sam Duch wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy dziećmi Bożymi. Jeżeli zaś jesteśmy dziećmi, to i dziedzicami: dziedzicami Boga, a współdziedzicami Chrystusa, skoro wspólnie z Nim cierpimy po to, by też wspólnie mieć udział w chwale."

Załącznik nr2

Łk 4, 18-19

"Duch Pański spoczywa na Mnie,
ponieważ Mnie namaścił i posłał Mnie,
abym ubogim niósł dobrą nowinę,
więźniom głosił wolność,
a niewidomym przejrzenie;
abym uciśnionych odsyłał wolnymi,
abym obwoływał rok łaski od Pana."

Ga 5, 13-15

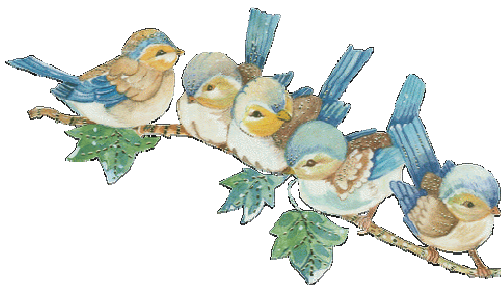
"Wy zatem, bracia, powołani zostaliście do wolności. Tylko nie bierzcie tej wolności jako zachęty do hołdowania ciału, wręcz przeciwnie, miłością ożywieni służcie sobie wzajemnie! Bo całe Prawo wypełnia się w tym jednym nakazie: Będziesz miłował bliźniego swego jak siebie samego. A jeśli u was jeden drugiego kąsa i pożera, bacząc, byście się wzajemnie nie zjedli."

Ps 118, 5-7

"Zawołałem z ucisku do Pana,
Pan mnie wysłuchał i wywiódł na wolność.
Pan jest ze mną, nie lękam się:
cóż mi może zrobić człowiek?
Pan ze mną, mój wspomóżyciel,
ja zaś będę mógł patrzeć z góry na mych wrogów."

Propozycja zilustrowania pojęcia „wolności”

Grupa 1

Grupa 2

Grupa 3

Załącznik nr 3

Ojciec Święty Jan Paweł II, VI Światowy Dzień Młodzieży, Częstochowa 1991

(...) Przywilejem synów Bożych jest również wolność: także ona jest udziałem ich dziedzictwa. Dotykamy tu problemu, na który wy, młodzi, jesteście w sposób szczególnie wyczuleni, gdyż chodzi tu o wielki dar złożony przez Stwórcę w nasze ręce. Jest to jednak dar, który należy wykorzystać dobrze. Zbyt wiele bowiem fałszywych form wolności prowadzi do zniewolenia.

W Encyklice *Redemptor hominis* napisałem w związku z tym następujące słowa: "Jezus Chrystus wychodzi na spotkanie człowieka każdej epoki, również i naszej epoki, z tymi samymi słowami: "Poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli" (J 8, 32); uczyni was wolnymi. W słowach tych zawiera się podstawowe wymaganie i przestroga zarazem. Jest to wymaganie rzetelnego stosunku do prawdy jako warunek prawdziwej wolności. Jest to równocześnie przestroga przed jakąkolwiek pozorną wolnością, przed wolnością rozumianą powierzchownie, jednostronnie, bez wniknięcia w całą prawdę o człowieku i o świecie. Chrystus przeto również i dziś, po dwóch tysiącach lat, staje wśród nas jako Ten, który przynosi człowiekowi wolność opartą na prawdzie..." (nr 12).

"Ku wolności wyswobodził nas Chrystus" (Ga 5, 1). To wyzwolenie dokonane przez Chrystusa jest wyzwoleniem od grzechu, będącego źródłem zniewoleń ludzkich. Święty Paweł mówi: "Dzięki jednak niech będą Bogu za to, że gdy byliście niewolnikami grzechu, daliście z serca posłuch nakazom tej nauki, której was oddano, a uwolnieni od grzechu oddaliście się w niewolę sprawiedliwości" (Rz 6, 17-18).

Wolność jest więc darem i jednocześnie podstawowym zobowiązaniem każdego chrześcijanina: "Nie otrzymaliście przecież ducha niewoli..." (Rz 8, 15) - napomina święty Paweł.

Sprawą bardzo ważną i zasadniczą jest wolność zewnętrzna, zagwarantowana przez słuszne prawa cywilne. Słusznie więc cieszymy się, że powiększa się dziś coraz bardziej ilość krajów, w których respektowane są podstawowe prawa osoby ludzkiej, pomimo że często wymagało to wysokiej ceny ofiar i krwi. Wolność zewnętrzna jednak - choć tak drogocenna - sama w sobie nie może wystarczyć. U jej źródeł powinna być zawsze wolność wewnętrzna, właściwa synom Bożym, którzy postępują według Ducha (por. Ga 5, 16) i którzy kierują się prawym sumieniem moralnym, zdolnym wybrać to, co jest dobre; "... gdzie jest Duch Pański - tam wolność" (2 Kor 3, 17). Jest to, droga młodzieży, jedyna droga do budowania ludzkości dojrzałej i godnej tego imienia.

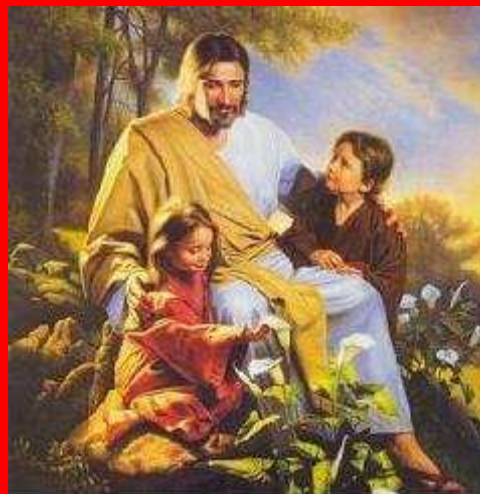
Widzicie zatem, jak wielkie i zobowiązujące jest dziedzictwo synów Bożych, do którego jesteście powołani. Przyjmijcie je z wdzięcznością i odpowiedzialnością. Nie zmarnujcie go! Miejcie odwagę, aby w sposób konsekwentny żyć tym dziedzictwem każdego dnia i głosić je innym. W ten sposób świat będzie się stawał coraz bardziej wielką rodziną synów Bożych (...)

Plakat 1

*"Ku wolności wyswobodził nas Chrystus" (Ga 5, 1).
To wyzwolenie dokonane przez Chrystusa jest wyzwoleniem od grzechu,
będącego źródłem zniewoleń ludzkich*

Plakat 2

Pragniemy żyć w wolności Dzieci Bożych

Załącznik nr 4

- Czym jest wolność?
- Dlaczego wolność jest wartością?
- Z czym wiąże się brak wolności?
- Co i dlaczego zagraża wolności?

Podsumowanie: Wolność jako wartość, która zobowiązuje, „wymaga” odpowiedzialności, umiejętności podejmowania decyzji; **WOLNOŚĆ DOBRZE, TWÓRCZO WYKORZYSTANA JEST WOLNOŚCIĄ NIEZMARNOWANĄ.**

Załącznik nr 5

Abba Ojcze

"1. Ty wyzwoliłeś nas Panie
Z kajdan i samych siebie
A Chrystus stając się bratem
Nauczył nas wołać do Ciebie:
Ref. Abba Ojcze! Abba Ojcze! Abba Ojcze! Abba Ojcze!

2. Bo Kościół jak drzewo życia
W wieczności zapuszcza korzenie
Przenika naszą codzienność
I pokazuje nam Ciebie
Ref. Abba Ojcze!

3. Bóg hojnym Dawcą jest życia

On wyswobodził nas z śmierci
I przygarniając do siebie
Uczył swoimi dziećmi.

Ref. Abba Ojczy!
4. Wszyscy jesteśmy braćmi
Jesteśmy jedną rodziną.
Tej prawdy nic już nie zaćmi
I teraz jest jej godzina."

JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI

Konspekt katechezy dla uczniów gimnazjum

1. CEL KATECHEZY:

- zapoznanie uczniów z fragmentami nauczania Jana Pawła II dotyczącymi właściwego rozumienia wolności;
- zachęcenie młodzieży do rozwijania w sobie daru wolności;
- ukazanie różnic pomiędzy potocznym rozumieniem wolności a wolnością ukazaną przez Jana Pawła II.

2. SŁOWA KLUCZE:

Jan Paweł II, wolność

3. UWAGI METODYCZNE:

a. pomoce dydaktyczne:

Nagranie pieśni *Abba Ojczy – Ty wyzwoliłeś nas Panie...*, fragmenty z wybranych książek, fragmenty wypowiedzi Jana Pawła II.

b. metody:

burza mózgów, wykład, praca z tekstem.

c. literatura i środki audiowizualne:

- Płyta CD, *Czarna Madonna. Abba Ojczy. Barka.*
- P. Pawlukiewicz, *Z młodzieżą spokojnie o wolności*, Warszawa 1997.
- W. Karasiński, *Pojęcie wolności w nauczaniu Jana Pawła II podczas pielgrzymek do ojczyzny*, Studia Włocławskie 10(2007).
- www.opoka.org.pl Jan Paweł II.

4. PLAN KATECHEZY:

WSTĘP

1. Modlitwa
2. Burza mózgów: Czym jest wolność?
- czas ok.10 min

ROZWINIĘCIE

1. Odczytanie fragmentu książki ks. P. Pawlukiewicza *Z młodzieżą spokojnie o wolności*
2. Pogadanka: Czym jest wolność w rozumieniu bohatera ww. fragmentu.
3. Wykład: PAPIEŻ WOLNOŚCI.
4. Praca z tekstami nauczania papieskiego
- czas ok. 25 min.

ZAKOŃCZENIE

1. Zapis do zeszytu wyników pracy uczniów - czas ok.10 min.

4. PRZEBIEG KATECHEZY:

Wstęp.

1. Katechezę rozpoczynamy modlitwą – pieśnią *Ty wyzwoliłeś nas Panie...*

2. Następnie pytamy uczniów

- Z czym kojarzy się im WOLNOŚĆ.

Skojarzenia wypisują na kartkach samoprzylepnych a następnie przyklejają je do tablicy. Wyniki pracy grupujemy w podobne skojarzenia i następnie podsumowujemy jak uczniowie rozumieją wolność. (zapewne pojawią się stwierdzenia, że wolność to myślenie, mówienie, robienie tego, co się chce...itp.)

3. Katecheta stawia pytanie:

- Czy rzeczywiście wolność polega na tym, że robimy to, co chcemy?

Rozwinięcie

1. Odczytujemy fragment książki:

„ Pewien ksiądz przebywał na wakacjach w Kirach koło Zakopanego. Któregoś dnia otrzymał wiadomość, że ma jak najszybciej stawić się u swojego biskupa...Pospiesznie zebrał swoje rzeczy i pojechał na dworzec autobusowy. Ponieważ planował prosto z drogi udać się do swojego przełożonego, dlatego w podróż wybrał się w sutannie. Na dworcu dowiedział się, że na jego autobus nie ma już biletów. Cóż pozostało? Licząc na autostop, poszedł na trasę wylotową i bez większej nadziei zaczął machać na przejeżdżające samochody. Zdziwił się, gdy już po chwili zatrzymał się przy nim zachodni supermetalik.

- Niech Pan wsiada – zachęcał młody uśmiechnięty kierowca.

- Pan do Krakowa? – pytał ksiądz, jeszcze nie dowierzając.

- Jak mi się nie odmieni po drodze, to do Krakowa - padła odpowiedź.

ksiądz wsiadł i samochód pojechał, a raczej popłynął <zakopianką>. Młody człowiek miał wyraźną ochotę podyskutować z księdzem.

- Chyba trochę gorąco w takim czarnym stroju? – zapytał

- Można się przyzwyczać.

- Ja bym chyba nie dał rady – nie lubię jak mnie coś krępuje – odparł młodzieniec.

- Zawsze coś w życiu człowieka krępuje – filozoficznie zauważył duchowny.

- Niekoniecznie! Ja najbardziej cenię wolność i niezależność! Nie znoszę jakichkolwiek ograniczeń – wręcz wykrzyknął kierowca... Słucham rano prognozy pogody, mówią mi gdzie świeci słońce i tam jadę. Ale nieraz specjalnie pędzę tam gdzie deszcz, żeby trochę porozmyślać. Generalnie raz w lewo, raz w prawo, gdzie mi się podoba.

Ksiądz słuchał tego zamyślony i widząc zapał z jakim nieznajomy wykladał mu swoją teorię, nawet nie próbował polemizować. Jechali spokojnie wśród uroczych pejzaży Podhala. Droga wiła się wśród wzniesień i dolinek. W pewnym momencie, gdy przejeżdżali nad czymś, co z pewną przesadą można nazwać trawiastą przepaścią, ksiądz spokojnie, ale zdecydowanie chwycił za kierownicę i lekko skręcił w stronę krawędzi drogi.

- Co Pan wyrabia? Czy Pan oszalał? – krzyknął kierowca.

Ksiądz puścił kierownicę i powiedział spokojnie:

- Jak to? Przecież Pan jedzie gdzie chce – raz w lewo, raz w prawo. Tam gdzie się Panu podoba. A tam w dole jest tak ładnie, zielono.

- Owszem, ale przecież tu się można zabić!

- Ale sam Pan mówił, że jeździ tam gdzie jest ładnie, tam gdzie ma pan ochotę pojechać.

- No tak, ale tam gdzie jest droga a nie przepaść!”

(Ks. Piotr Pawlukiewicz, *Z młodzieżą spokojnie o wolności*)

Katecheta stawia pytanie:

- Czy w imię wolności można jechać, tam gdzie się chce, gdzie ma się ochotę?
Rozmowa z młodzieżą i konfrontacja stanowiska ukazanego w czasie wstępnej burzy mózgów.

2. Wykład katechety: PAPIEŻ WOLNOŚCI

Bóg stworzył człowieka jako istotę rozumną, powierzając mu godność osoby zdolnej do decydowania o swoich czynach. „Prawdziwa zaś wolność – uczy Sobór – to wzniosły znak obrazu Boga w człowieku. Bóg bowiem chciał dać człowiekowi możliwość rozstrzygnięcia o własnym losie, tak aby z własnej woli szukał swojego Stworzyciela i trwając przy Nim w wolności, osiągał pełną i błogosławioną doskonałość. Godność człowieka wymaga więc, aby działał on według świadomego i wolnego wyboru, to znaczy osobiście, poruszany i kierowany od wewnątrz, a nie pod wpływem ślepego impulsu wewnętrznego czy czysto zewnętrznego przymusu” W tym sensie wolność stanowi niezbywalny fundament naszego postępowania, wyznacza kierunki naszego działania lub niedziałania, a zakładając możliwość wyboru dobra bądź zła, staje się również źródłem naszej odpowiedzialności za dokonane czyny.

Ojciec Święty Jan Paweł II w trakcie pielgrzymek do Ojczyzny niejednokrotnie poruszał oba te wymiary ludzkiej wolności, podkreślając jednocześnie, że dziedzictwo to jest człowiekowi zarówno dane, jak i zadane.

Wszystkie słowa Papieża skierowane do rodaków doskonale wpisywały się w kontekst społeczno-politycznej sytuacji w Polsce. W chwilach zewnętrznego zniewolenia niosły przekonanie, że istnieje jeszcze inny wymiar

wolności: wolności wewnętrznej, do której człowiek zawsze może się odwołać, natomiast w okresie odzyskanej suwerenności były swoistą nauką i wskazówką, jak nie zaprzepaścić tego wielkiego daru.

por. Karasiński, *Pojęcie wolności w nauczaniu Jana Pawła II podczas pielgrzymek do ojczyzny*, Studia Włocławskie 10(2007)

4. Katecheta stawia pytanie

- Jak papież Jan Paweł II rozumiał bycie wolnym? **Praca w grupach:**

I grupa:

„Człowiek musi wejść w ten świat, poniekąd musi się w nim zanurzyć, ponieważ otrzymał od Boga polecenie, aby przez pracę - studia, trud twórczy - czynił sobie „ziemię poddaną” (por. Rdz 1, 28). Z drugiej strony nie można zamknąć człowieka wyłącznie w obrębie świata materialnego z pominięciem Stwórcy. Jest to bowiem przeciwko naturze człowieka, przeciw jego wewnętrznej prawdzie, gdyż serce ludzkie - jak powiedział św. Augustyn - jest niespokojne, dopóki nie spocznie w Bogu (por. Wyznania). Osoba ludzka, stworzona na obraz i podobieństwo Boga, nie może stać się niewolnikiem rzeczy, systemów ekonomicznych, cywilizacji technicznej, konsumizmu, łatwego sukcesu. Człowiek nie może stać się niewolnikiem swoich różnych skłonności i namiętności, niekiedy celowo podsycanych. Przed tym niebezpieczeństwem trzeba się bronić. Trzeba umieć używać swojej wolności, wybierając to, co jest dobrem prawdziwym. Nie dajcie się zniewalać! Nie dajcie się zniewolić, nie dajcie się skusić pseudowartościami, półprawdami, urokiem miraży, od których później będziecie się odwracać z rozczarowaniem, poranieni, a może nawet ze złamanym życiem.

W przemówieniu, które kiedyś wygłosiłem w UNESCO, powiedziałem, iż pierwszym i zasadniczym zadaniem kultury jest wychowanie człowieka. A w wychowaniu chodzi głównie o to, ażeby „człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem - o to, ażeby bardziej »był«, a nie tylko więcej »miał« - ażeby poprzez wszystko, co »ma«, co »posiada«, umiał bardziej i pełniej być człowiekiem - to znaczy, żeby również umiał bardziej »być« nie tylko »z drugimi«, ale także i »dla drugich«” (2 VI 1980 r.)” (Poznań, 3 czerwiec 1997 r.)

Pytania do pracy w grupie:

1. Kiedy tak naprawdę człowiek jest wolny?
2. Co zdaniem Ojca Świętego zniewala współczesnego człowieka?

Grupa II:

„Cokolwiek wam powie, to czyńcie. A co nam mówi Chrystus? Czy nie przede wszystkim to, co znajdujemy w tak jędrnym streszczeniu w Liście świętego Pawła do Galatów? (dzisiejsze drugie czytanie). "Bóg zesłał swojego Syna, zrodzonego z Niewiasty, zrodzonego pod Prawem, aby wykupił tych, którzy podlegali Prawu, abyśmy mogli otrzymać przybrane synostwo. Na dowód tego, że jesteście synami, Bóg wysłał do serc naszych Ducha Syna swego, który woła: "Abba, Ojciec". A zatem nie jesteś już niewolnikiem, lecz synem. Jeżeli zaś synem, to i dziedzicem z woli Bożej" (Ga 4,4-7). To mówi nam Chrystus z pokolenia na pokolenie. Mówi poprzez wszystko, co czyni i czego naucza. Mówi przede wszystkim przez to, kim jest. Jest Synem Bożym - i przychodzi nam dawać przybrane synostwo. Otrzymując w mocy Ducha Świętego godność synów Bożych, w mocy tegoż Ducha mówimy do Boga: "Ojciec". Jako synowie Boga nie możemy być niewolnikami. Nasze synostwo Boże niesie w sobie dziedzictwo wolności. Chrystus obecny wraz ze swą Matką w polskiej Kanie stawia przed nami z pokolenia na pokolenie wielką sprawę wolności.

„Wolność jest dana człowiekowi Boga jako miara jego godności.

Jednakże jest mu ona równocześnie zadana. "Wolność nie jest ulgą, lecz trudem wielkości" - jak się wyraża poeta (Leopold Staff, *Oto twa pieśń*). Wolności bowiem może człowiek używać dobrze lub źle. Może przez nią budować lub niszczyć. Zawiera się w jasnogórskiej ewangelizacji wezwanie do dziedzictwa synów Bożych. Wezwanie do życia w wolności. Do czynienia dobrego użytku z wolności. Do budowania, a nie do niszczenia. Ta jasnogórska ewangelizacja do życia w wolności godnej synów Bożych ma swą długą, sześciowiekową historię. Maryja w Kanie Galilejskiej współpracuje ze swoim Synem. To samo dzieje się na Jasnej Górze. Iluż w ciągu tych sześciu wieków przeszło przez jasnogórskie sanktuarium pielgrzymów? Iluż tutaj się nawróciło, przechodząc od złego do dobrego użycia swojej wolności? Iluż odzyskało prawdziwą godność przybranych synów Bożych? Jak wiele o tym mogłaby powiedzieć kaplica Jasnogórskiego Obrazu? Jak wiele mogłyby powiedzieć konfesjonały całej bazyliki? Ile mogłaby powiedzieć Droga Krzyżowa na wałach? Olbrzymi rozdział historii ludzkich dusz! To jest też chyba najbardziej podstawowy wymiar jasnogórskiego sześćsetlecia. Pozostał on i nadal pozostaje w żywych ludziach, synach i córkach tej ziemi, gdy do ich serc Bóg zsyła Ducha Syna swego, tak że w całej wewnętrznej prawdzie mogą wołać: "Abba! Ojciec!"

Mamy bardzo trudne położenie geopolityczne. Mamy bardzo trudne dzieje, zwłaszcza na przestrzeni ostatnich stuleci. Bolesne doświadczenia historii wyostrzyły naszą wrażliwość w zakresie podstawowych praw człowieka i praw narodu: zwłaszcza prawa do wolności, do suwerennego bytu, do poszanowania wolności sumienia i religii, praw ludzkiej pracy... Mamy też różne ludzkie słabości, wady i grzechy, i to grzechy ciężkie, o których stale musimy pamiętać - i stale z nich się wyzwalać... Ale - drodzy bracia i siostry, umiłowani rodacy, wśród tego wszystkiego mamy na Jasnej Górze Matkę. Jest to Matka troskliwa, tak jak w Kanie Galilejskiej. Jest to Matka wymagająca - tak jak każda dobra matka jest wymagająca. (Częstochowa, 19 czerwca 1983 r)

Pytania do pracy w grupie:

1. Co się dzieje kiedy człowiek źle używa daru wolności?
2. Co pomaga człowiekowi odzyskiwać utraconą wolność?

Grupa III:

Napisałem mianowicie takie zdanie, że wolności nigdy nie można posiadać. Jest bardzo niebezpiecznie ją posiadać. Wolność trzeba stale zdobywać. Wolność jest właściwością człowieka, Bóg go stworzył wolnym. Stworzył go wolnym, dał mu wolną wolę bez względu na konsekwencje. Człowiek źle użył wolności, którą Bóg mu dał, ale Bóg stworzył go wolnym i absolutnie nie wycofa się z tego. Zapłacił za swój dar, zapłacił sam za swój dar. To, czym my teraz żyjemy przez Kongres Eucharystyczny, Eucharystia, wciąż nam przecież o tym przypomina, jak Bóg zapłacił za swój dar, dar wolności dany człowiekowi. Ale daru nie cofnął i nie cofnie. Więc wolność jest wymiarem bytu człowieka, wymiarem bytu osobowego i wymiarem bytu wspólnotowego. Myślę, że całe dzisiejsze pokolenie Polaków, wszyscy, którzy do niego należą, wszyscy, bez wyjątku, muszą sobie postawić ten problem. Nie można od niego uciekać, nie można uważać, że jest on załatwiony. Trzeba sobie stawiać ten problem uczciwie. Bóg człowieka uczynił wolnym nie dla swawoli, to też prawda.

Myślę, że Kongres Eucharystyczny to jest także jakieś wyzwanie, które stawia sobie Kościół w Polsce, ażeby ten problem wolności — co to znaczy, że my jesteśmy wolni, jak my mamy być wolni, jak my chcemy i jak my mamy być wolni — postawiło sobie to pokolenie i wszyscy, którzy do niego należą i są zobowiązani w tym uczestniczyć. Nikt się nie może z tego wyłączać! Nie może powiedzieć, ja już mam na to receptę, ja już panuję nad sytuacją. To nie rozwiązuje jeszcze sprawy, ponieważ wspólnota, jaką jest naród, składa się z ludzi i każdy z nich ma swoją świadomość wolności i każdy z nich musi swoją świadomość wolności podjąć, i każdy z nich tę swoją świadomość wolności musi określić zarówno od strony tego, co ma, jak też i od strony tego, co mu jest zadane. W każdym razie inaczej nie może być zdrowego społeczeństwa. Nie może być zdrowego społeczeństwa, jeżeli w nim sprawa wolności, wolności osobowej, wolności wspólnotowej, wolności narodowej nie jest rozwiązana do końca, uczciwie, z pełnym poczuciem odpowiedzialności.” (Kraków 10 czerwca 1987)

Pytania do pracy w grupie:

1. Jaką cenę zapłacił Bóg za obdarowanie człowieka wolnością?
2. Dlaczego, zdaniem Ojca Świętego, wolności nie można posiadać?

Grupa IV:

„Nie jesteś już niewolnikiem, lecz synem” — woła Apostoł (Ga 4, 7). Być synem — to znaczy być wolnym. Niegdyś krew wielkanocnego baranka na odrzwiach domów izraelskich w Egipcie była znakiem wyzwolenia: wezwania do wolności. Znakiem tego wezwania jest jeszcze bardziej Krew Chrystusa na krzyżu — i Eucharystia na ołtarzach całego świata. Dar wolności. Trudny dar wolności. Tylko ten, kto jest wolny, może — także — stać się niewolnikiem. Dar wolności. Trudny dar wolności człowieka, który sprawia, że wciąż bytujemy pomiędzy dobrem a złem. Pomiedzy zbawieniem a odrzuceniem. Wolność wszakże może przerodzić się w swawolę. A swawola — jak wiemy również z naszych własnych dziejów — może omamić człowieka pozorem „złotej wolności”. Co krok jesteśmy świadkami, jak wolność staje się zaczynem różnorodnych „niewoli” człowieka, ludzi, społeczeństw. Niewola pychy i niewola chciwości, i niewola zmysłowości, i niewola zazdrości, niewola lenistwa... I niewola egoizmu, nienawiści...

Człowiek nie może być prawdziwie wolny, jak tylko przez miłość. Miłość Boga nade wszystko i miłość ludzi: braci, bliźnich, rodaków... Tego właśnie uczy nas Chrystus, który do końca umiłował. O tym mówi Eucharystia — najświętsze dziedzictwo przybranych dzieci Bożych. (13 czerwca 1987 Częstochowa)

Pytania do pracy w grupie:

1. Jakie rodzaje zniewolenia wylicza Ojciec Święty?
2. Co pomaga człowiekowi w stawaniu się wolnym?

Grupa V:

„Pożądanie „rzeczy” opanowuje tak serce ludzkie, że nie ma w nim już niejako miejsca na dobra wyższe, duchowe. Człowiek staje się poniekąd niewolnikiem posiadania i używania, nie bacząc nawet na własną godność, nie bacząc na bliźniego, na dobro społeczeństwa, na samego Boga. Jest to pożądanie zwodnicze. Chrystus mówi: „Cóż bowiem za korzyść odniesie człowiek, choćby cały świat zyskał, a na swej duszy szkodę poniósł?” (Mt 16, 26).

W momencie, kiedy Polacy podejmują swoją reformę gospodarczą, przykazanie: „Nie pożądaj żadnej rzeczy twojego bliźniego”, nabiera szczególnego znaczenia. Rozumie się samo przez się, że w różnych naszych działaniach i zabiegach kierujemy się motywacjami ekonomicznymi. Prawidłowo rozwijająca się gospodarka prowadzi zarówno do wzbogacania się poszczególnych ludzi, jak do ogólnego podniesienia społecznego dostatku. Wiele biedy można w ten sposób usunąć, również w wymiarze społecznym.

Ale zarazem nigdy nie zapominajmy o tym, drodzy bracia i siostry, że pieniądź, bogactwo i różne wygody tego świata przemijają, a zatem nie mogą być naszym celem ostatecznym. Osoba ludzka jest ważniejsza niż rzeczy, a dusza jest ważniejsza niż ciało, toteż nigdy i nikomu nie wolno dążyć do dóbr materialnych z pogwałceniem prawa moralnego, z pogwałceniem praw drugiego człowieka. Dlatego serdecznie życzę wam wszystkim, aby nikt z was i nigdy nie próbował się bogacić kosztem bliźniego. Ponadto życzę wam, drodzy moi rodacy, żebyście w swoich dążeniach do polepszenia bytu materialnego nie zagubili zwyczajnej ludzkiej wrażliwości na cudzą biedę. I bardzo też uważajmy, żebyśmy się nie stali społeczeństwem, w którym wszyscy wszystkim czegoś zazdroszczą. Przywracajmy blask naszemu pięknemu słowu uczciwość: uczciwość, która jest wyrazem ładu serca, uczciwość w słowie i czynie, uczciwość w rodzinie i stosunkach sąsiedzkich, w zakładzie pracy i w ministerstwie, w rzemiośle i handlu, uczciwość, po prostu uczciwość w całym życiu. Jest ona źródłem wzajemnego zaufania, a w następstwie jest także źródłem pokoju społecznego i prawdziwego rozwoju. Niech w nowych warunkach słowo to nabiera nowego, dojrzałego znaczenia.

Nie osiągniemy szczęścia ani nawet zwyczajnej stabilizacji, nie licząc się z prawem Bożym. Dlatego całym sercem zaufajmy Bogu, że Jego przykazania są słuszne i że ich przestrzeganie zabezpiecza człowieka i przynosi mu radość i pokój już na tej ziemi.

Słyszałem wielokrotnie, także i podczas tego pielgrzymowania po Polsce, słowa: „Trudna jest ta wolność, którą mamy”. Wolność jest trudna. Wolność jest trudna, trzeba się jej uczyć, trzeba się uczyć być prawdziwie wolnym, trzeba się uczyć być wolnym tak, ażeby nasza wolność nie stawała się naszą własną niewolą, zniewoleniem wewnętrznym, ani też nie stawała się przyczyną zniewolenia innych. Ta sprawa bardzo ciąży nad dziedziną światowej ekonomii. Zresztą trzeba się uczyć, jak być wolnym w różnych wymiarach życia i stąd wydaje mi się, że te katechezy związane z Dekalogiem są może najlepszą przysługą, jaką pielgrzymujący papież mógł oddać swoim rodakom w czasie tej pielgrzymki. Pozostaje jeszcze jedno i największe przykazanie, przykazanie miłości, ale to sobie zostawiamy na Warszawę. (Płock 7 czerwca 1991)

1. W czym przejawia się zniewolenie Polaków w momencie odzyskania przez nas wolności?
2. Co pomaga człowiekowi zachować wolność?

Zakończenie

1. Podsumowanie pracy w grupach i zapis wyników do zeszytu.
2. Modlitwa

Zadanie domowe:

Ułóż pytania do swojego rachunku sumienia dotyczące twojego realizowania wolności w oparciu o nauczanie Jana Pawła II.

Załączniki- teksty dla uczniów do pracy w grupach:

I grupa:

„Człowiek musi wejść w ten świat, ponieważ musi się w nim zanurzyć, ponieważ otrzymał od Boga polecenie, aby przez pracę - studia, trud twórczy - czynił sobie „ziemię poddaną” (por. Rdz 1, 28). Z drugiej strony nie można zamknąć człowieka wyłącznie w obrębie świata materialnego z pominięciem Stwórcy. Jest to bowiem przeciwko naturze człowieka, przeciw jego wewnętrznej prawdzie, gdyż serce ludzkie - jak powiedział św. Augustyn - jest niespokojne, dopóki nie spocznie w Bogu (por. Wyznania). Osoba ludzka, stworzona na obraz i podobieństwo Boga, nie może stać się niewolnikiem rzeczy, systemów ekonomicznych, cywilizacji technicznej, konsumizmu, łatwego sukcesu. Człowiek nie może stać się niewolnikiem swoich różnych skłonności i namiętności, niekiedy celowo podsycanych. Przed tym niebezpieczeństwem trzeba się bronić. Trzeba umieć używać swojej wolności, wybierając to, co jest dobrem prawdziwym. Nie dajcie się zniewalać! Nie dajcie się zniewolić, nie dajcie się skusić pseudowartościami, półprawdami, urokiem mirażu, od których później będziecie się odwracać z rozczarowaniem, poranieni, a może nawet ze złamanym życiem.

W przemówieniu, które kiedyś wygłosiłem w UNESCO, powiedziałem, iż pierwszym i zasadniczym zadaniem kultury jest wychowanie człowieka. A w wychowaniu chodzi głównie o to, ażeby „człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem - o to, ażeby bardziej »był«, a nie tylko więcej »miał« - ażeby poprzez wszystko, co »ma«, co »posiada«, umiał bardziej i pełniej być człowiekiem - to znaczy, żeby również umiał bardziej »być« nie tylko »z drugimi«, ale także i »dla drugich«" (2 VI 1980 r.)” (Poznań, 3 czerwiec 1997 r.)

Pytania do pracy w grupie:

1. Kiedy tak naprawdę człowiek jest wolny?
2. Co zdaniem Ojca Świętego zniewala współczesnego człowieka?

II grupa:

„Wolność jest dana człowiekowi Boga jako miara jego godności.

Jednakże jest mu ona równocześnie zadana. "Wolność nie jest ulgą, lecz trudem wielkości" - jak się wyraża poeta (Leopold Staff, *Oto twa pieśń*). Wolności bowiem może człowiek używać dobrze lub źle. Może przez nią budować lub niszczyć. Zawiera się w jasnogórskiej ewangelizacji wezwanie do dziedzictwa synów Bożych. Wezwanie do życia w wolności. Do czynienia dobrego użytku z wolności. Do budowania, a nie do niszczenia. Ta jasnogórska ewangelizacja do życia w wolności godnej synów Bożych ma swą długą, sześciowiekową historię. Maryja w Kanie Galilejskiej współpracuje ze swoim Synem. To samo dzieje się na Jasnej Górze. Iluż w ciągu tych sześciu wieków przeszło przez jasnogórskie sanktuarium pielgrzymów? Iluż tutaj się nawróciło, przechodząc od złego do dobrego użycia swojej wolności? Iluż odzyskało prawdziwą godność przybranych synów

Bożych? Jak wiele o tym mogłaby powiedzieć kaplica Jasnogórskiego Obrazu? Jak wiele mogłaby powiedzieć konfesjonaty całej bazyliki? Ile mogłaby powiedzieć Droga Krzyżowa na wałach? Olbrzymi rozdział historii ludzkich dusz! To jest też chyba najbardziej podstawowy wymiar jasnogórskiego sześćsetlecia. Pozostał on i nadal pozostaje w żywych ludziach, synach i córkach tej ziemi, gdy do ich serc Bóg zsyła Ducha Syna swego, tak, że w całej wewnętrznej prawdzie mogą wołać: "Abba! Ojczy!"

Mamy bardzo trudne położenie geopolityczne. Mamy bardzo trudne dzieje, zwłaszcza na przestrzeni ostatnich stuleci. Bolesne doświadczenia historii wyostrzyły naszą wrażliwość w zakresie podstawowych praw człowieka i praw narodu: zwłaszcza prawa do wolności, do suwerennego bytu, do poszanowania wolności sumienia i religii, praw ludzkiej pracy... Mamy też różne ludzkie słabości, wady i grzechy, i to grzechy ciężkie, o których stale musimy pamiętać - i stale z nich się wyzwaląć... Ale - drodzy bracia i siostry, umiłowani rodacy, wśród tego wszystkiego mamy na Jasnej Górze Matkę. Jest to Matka troskliwa, tak jak w Kanie Galilejskiej. Jest to Matka wymagająca - tak jak każda dobra matka jest wymagająca. (Częstochowa, 19 czerwca 1983 r)

Pytania do pracy w grupie:

1. Co się dzieje kiedy człowiek źle używa daru wolności?
2. Co pomaga człowiekowi odzyskiwać utraconą wolność?

Grupa III:

Napisałem mianowicie takie zdanie, że wolności nigdy nie można posiadać. Jest bardzo niebezpiecznie ją posiadać. Wolność trzeba stale zdobywać. Wolność jest właściwością człowieka, Bóg go stworzył wolnym. Stworzył go wolnym, dał mu wolną wolę bez względu na konsekwencje. Człowiek źle użył wolności, którą Bóg mu dał, ale Bóg stworzył go wolnym i absolutnie nie wycofa się z tego. Zapłacił za swój dar, zapłacił sam za swój dar. To, czym my teraz żyjemy przez Kongres Eucharystyczny, Eucharystia, wciąż nam przecież o tym przypomina, jak Bóg zapłacił za swój dar, dar wolności dany człowiekowi. Ale daru nie cofną i nie cofnie. Więc wolność jest wymiarem bytu człowieka, wymiarem bytu osobowego i wymiarem bytu wspólnotowego. Myślę, że całe dzisiejsze pokolenie Polaków, wszyscy, którzy do niego należą, wszyscy, bez wyjątku, muszą sobie postawić ten problem. Nie można od niego uciekać, nie można uważać, że jest on załatwiony. Trzeba sobie stawiać ten problem uczciwie. Bóg człowieka uczynił wolnym nie dla swawoli, to też prawda." (Kraków, 10 czerwca 1987)

Pytania do pracy w grupie:

1. Jaką cenę zapłacił Bóg za obdarowanie człowieka wolnością?
2. Dlaczego, zdaniem Ojca Świętego, wolności nie można posiadać?

Grupa IV:

„Nie jesteś już niewolnikiem, lecz synem” — woła Apostoł (Ga 4, 7). Być synem — to znaczy być wolnym. Niegdyś krew wielkanocnego baranka na odrzwiach domów izraelskich w Egipcie była znakiem wyzwolenia: wezwania do wolności. Znakiem tego wezwania jest jeszcze bardziej Krew Chrystusa na krzyżu — i Eucharystia na ołtarzach całego świata. Dar wolności. Trudny dar wolności. Tylko ten, kto jest wolny, może — także — stać się niewolnikiem. Dar wolności. Trudny dar wolności człowieka, który sprawia, że wciąż bytujemy pomiędzy dobrem a złem. Pomiedzy zbawieniem a odrzuceniem. Wolność wszakże może przerodzić się w swawolę. A swawola — jak wiemy również z naszych własnych dziejów — może omamić człowieka pozorem „złotej wolności”. Co krok jesteśmy świadkami, jak wolność staje się zaczynem różnorodnych „niewoli” człowieka, ludzi,

społeczeństw. Niewola pychy i niewola chciwości, i niewola zmysłowości, i niewola zazdrości, niewola lenistwa... I niewola egoizmu, nienawiści...

Człowiek nie może być prawdziwie wolny, jak tylko przez miłość. Miłość Boga nade wszystko i miłość ludzi: braci, bliźnich, rodaków... Tego właśnie uczy nas Chrystus, który do końca umiłował. O tym mówi Eucharystia — najświętsze dziedzictwo przybranych dzieci Bożych. (13 czerwca 1987 Częstochowa)

Pytania do pracy w grupie:

1. Jakie rodzaje zniewolenia wylicza Ojciec Święty?
2. Co pomaga człowiekowi w stawaniu się wolnym?

Grupa V:

„Pożądanie „rzeczy” opanowuje tak serce ludzkie, że nie ma w nim już niejako miejsca na dobra wyższe, duchowe. Człowiek staje się poniekąd niewolnikiem posiadania i używania, nie bacząc nawet na własną godność, nie bacząc na bliźniego, na dobro społeczeństwa, na samego Boga. Jest to pożądanie zwodnicze. Chrystus mówi: „Cóż bowiem za korzyść odniesie człowiek, choćby cały świat zyskał, a na swej duszy szkodę poniósł?” (Mt 16, 26).

Ale zarazem nigdy nie zapominajmy o tym, drodzy bracia i siostry, że pieniądz, bogactwo i różne wygody tego świata przemijają, a zatem nie mogą być naszym celem ostatecznym. Osoba ludzka jest ważniejsza niż rzeczy, a dusza jest ważniejsza niż ciało, toteż nigdy i nikomu nie wolno dążyć do dóbr materialnych z pogwałceniem prawa moralnego, z pogwałceniem praw drugiego człowieka. Dlatego serdecznie życzę wam wszystkim, aby nikt z was i nigdy nie próbował się bogacić kosztem bliźniego. Ponadto życzę wam, drodzy moi rodacy, żebyście w swoich dążeniach do polepszenia bytu materialnego nie zagubili zwyczajnej ludzkiej wrażliwości na cudzą biedę. I bardzo też uważajmy, żebyśmy się nie stali społeczeństwem, w którym wszyscy wszystkim czegoś zazdroszą. Przywracajmy blask naszemu pięknemu słowu uczciwość: uczciwość, która jest wyrazem ładu serca, uczciwość w słowie i czynie, uczciwość w rodzinie i stosunkach sąsiedzkich, w zakładzie pracy i w ministerstwie, w rzemiośle i handlu, uczciwość, po prostu uczciwość w całym życiu. Jest ona źródłem wzajemnego zaufania, a w następstwie jest także źródłem pokoju społecznego i prawdziwego rozwoju. Niech w nowych warunkach słowo to nabiera nowego, dojrzałego znaczenia. Nie osiągniemy szczęścia ani nawet zwyczajnej stabilizacji, nie licząc się z prawem Bożym. Dlatego całym sercem zaufajmy Bogu, że Jego przykazania są słuszne i że ich przestrzeganie zabezpiecza człowieka i przynosi mu radość i pokój już na tej ziemi.” (Płock, 7 czerwca 1991)

1. W czym przejawia się zniewolenie Polaków w momencie odzyskania przez nas wolności?
2. Co pomaga człowiekowi zachować wolność?

Zakończenie

1. Podsumowanie pracy w grupach i zapis wyników do zeszytu.
2. Modlitwa.

JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI

Konspekt katechezy dla uczniów gimnazjum

1. CELE KATECHETYCZNE:

- przypomnienie niektórych pielgrzymek Papieża Jana Pawła II;
- ukazanie źródeł i skutków prawdziwej wolności, której świadkiem był Jan Paweł II;
- rozwijanie umiejętności analizy tekstu oraz twórczego działania;
- kształtowanie postaw wykorzystujących właściwie pojmowaną wolność.

2. SŁOWA KLUCZE:

Jan Paweł II, wolność.

3. UWAGI METODYCZNE:

a. pomoce dydaktyczne:

zdjęcia z pielgrzymek Jana Pawła II, wszystko, co potrzebne do wykonania plakatu (kartony, pisaki, papiery kolorowe, itd.)

b. metody:

pogadanka, burza mózgów, praca w grupach.

c. literatura i środki audiowizualne:

www.opoka.org.pl Jan Paweł II

5. PLAN KATECHEZY:

Wstęp

1. Utworzenie słoneczka wokół słowa wolność.
2. Podanie podstawowych terminów kojarzonych z wolnością
- czas ok. 5 min.

Rozwinięcie

1. Praca w grupach, tworzenie plakatów w oparciu o wybrane tekst.
2. Prezentacja efektów pracy przez reprezentanta grupy
- czas ok. 30 min.

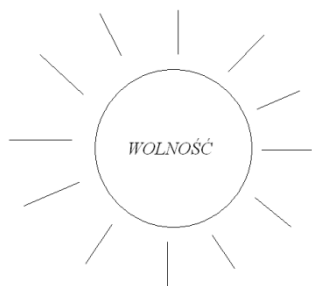
Zakończenie

1. Podsumowująca pogadanka pokazująca postawę Ojca Świętego Jana Pawła II oraz jej źródło.
2. Zachęta młodzieży do umiejętnego wykorzystywania wolności ze wskazaniem na źródło siły potrzebnej do tego
- czas ok. 10 min.

5. PRZEBIEG KATECHEZY:

Wstęp

1. Modlitwa.
2. Katecheta na tablicy rysuje słońce, w środku wpisuje słowo WOLNOŚĆ, uczniowie dorysowują promienie i piszą skojarzenia z tym terminem na zasadzie „burzy mózgów”.

3. Rozmowa na temat wolności:

- Czy wyobrażamy sobie życie bez wolności?
- Dlaczego wolność jest tak ważna w życiu? (rozdzielenie rodzajów wolności – osobista, religijna, polityczna, słowa...) Należy uświadomić, że wolność to jedna z najwyższych wartości, ponieważ już sam Bóg daje człowiekowi wolną wolę. Żaden człowiek nie może odbierać wolności innym.

Rozwinięcie

1. Podział klasy na grupy. Każda grupa otrzymuje krótką charakterystykę pielgrzymki papieża do danego kraju i przygotowuje plakat na temat tej konkretnej pielgrzymki.

Meksyk

Najważniejszym punktem pielgrzymki było otwarcie III Konferencji Episkopatu Ameryki Łacińskiej w miejscowości [Puebla](#). Wypracowano tam stanowisko potępiające "ucisk ze strony liberalnego kapitalizmu". Głównym celem pobytu Jana Pawła II w [Meksyku](#) było zwrócenie uwagi na dramaty życiowe pokrzywdzonych przez społeczne nierówności, również dążenie do apolityczności Kościoła. Ta pielgrzymka rozpoczęła długoletni spór papieża-Polaka z [teologią wyzwolenia](#). Jan Paweł II został w Meksyku przyjęty z entuzjazmem, wierni na trasach przejazdu wołali "Niech żyje Lolek".

Polska

I pielgrzymka [Jana Pawła II](#) do Polski przebiegała pod hasłem [Gaude Mater Polonia](#). Odbывała się w dniach od [2 czerwca](#) do [10 czerwca 1979](#).

Planowana przez papieża – Polaka pielgrzymka do Polski bardzo niepokoiła komunistyczne władze. Przewidywano, że niepokorny biskup Rzymu może rozbudzić aspiracje wolnościowe Polaków. Szczególne obawy zrodził planowany termin wizyty: dziewięćsetna rocznica męczeńskiej śmierci [św. Stanisława](#) – [biskupa](#), który zginął za nieposłuszeństwo wobec władzy świeckiej. Najbardziej niepokoił się przywódca [Związku Radzieckiego Leonid Breżniew](#), który sugerował, by nie zezwolić papieżowi na wjazd do Polski. Napotkawszy na determinację ze strony I sekretarza [PZPR Edwarda Gierka](#), ostrzegł: "Róbcie jak uważacie, byłibyscie wy i wasza partia później tego nie żałowali."

W sobotę 2 czerwca 1979 o godz. 10.07 samolot z Janem Pawłem II na pokładzie wylądował na lotnisku [Okęcie](#). Oficjalne powitanie, wizyta w [katedrze](#), a następnie w [Belwederze](#) u szefa partii [Edwarda Gierka](#). Tego samego dnia po południu, pośród wiwatującego tłumu, papież przybył [odkrytym samochodem](#) na stołeczny plac Zwycięstwa ([plac Piłsudskiego](#)). Padły słynne później słowa: "Wołam, ja, syn polskiej ziemi, a zarazem ja, Jan Paweł II, papież.

Wołam z całej głębi tego Tysiąclecia, wołam w przeddzień Święta Zesłania, wołam wraz z wami wszystkimi: Niech zstąpi Duch Twój! Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!"

Ostatnie dwa zdania tego wezwania stały się jednym z pierwszych haseł powstałej rok później "Solidarności". Słowa te miały dwa symboliczne znaczenia:

- Polityczne: Chodziło tu o wezwanie do walki o zmianę ustroju z totalitarnego na [demokratyczny](#), czyli obecnie obowiązujący.
- Duchowe: Papież nawoływał również do *nawrócenia się*.

Papież odwiedził:

- [Warszawę](#) (2-3 VI)
- [Gniezno](#) (3-4 VI)
- [Częstochowę](#) (4-6 VI)
- [Kraków](#) (6 VI)
- [Kalwarię Zebrzydowską](#) (7 VI)
- [Wadowice](#) (7 VI)
- [Oświęcim](#) (7 VI)
- [Nowy Targ](#) (8 VI)
- ponownie [Kraków](#) (8-9-10 VI)

Nigeria

82. podróż apostolska Jana Pawła II odbywała się do [21 marca](#) do [23 marca 1998](#) roku. Papież odwiedził [Nigerię](#).

Podczas dwudniowego pobytu w Nigerii Jan Paweł II wzywał do poszanowania praw człowieka (m.in. przekazał rządowi listę więźniów politycznych z prośbą o ich uwolnienie), a także do pojednania narodowego.

Kuba

81 podróż apostolska Jana Pawła II odbywała się do [21 stycznia](#) do [25 stycznia 1998](#) roku. Papież odwiedził [Kubę](#). Bardzo trudna pielgrzymka do państwa pozostającego pod komunistycznymi rządami [Fidela Castro](#)

Przełamanie pielgrzymki

Głoszenie ewangelii wśród społeczeństwa, które nie miało z nią styczności. Upominanie się o więźniów politycznych. Sprzeciw wobec "kapitalistycznego neoliberalizmu". Krytyka sankcji [USA](#) wobec [Kuby](#), która wyraźnie przypadła do gustu dyktatorowi wyspy. Pielgrzymka często kojarzona z pierwszą wizytą w [Polsce](#).

W związku z pielgrzymką władze Kuby ogłosiły [Boże Narodzenie](#) 1997 r. [dniem wolnym od pracy](#), oprócz tego 180 więźniów politycznych zostało zwolnionych, a znany z pojawiania się w [mundurze Fidel Castro](#) wystąpił w [garniturze](#).

Kazachstan

Podczas powitania na lotnisku papież pobłogosławił Kazachstan, jako kraj i naród, który "przerzuca mosty solidarnej współpracy z innymi narodami i kulturami". Podkreślił jego wkład w pokojowe współzycie narodów Azji Środkowej i całego świata. Przypomniął, że Kazachstan, w 1991 roku zamknął poligon nuklearny w Semipałatyńsku, a następnie jednostronnie zrezygnował z broni nuklearnej. Podstawą tej decyzji było przekonanie, że wszystkie problemy powinny być rozwiązywane nie za pomocą broni, lecz środkami pokojowymi - poprzez rokowania i dialog", powiedział papież.

Jan Paweł II, wskazując na wieloetniczny charakter Kazachstanu, wyraził uznanie dla konstytucji nowej niepodległej republiki, która gwarantuje wszystkim, niezależnie od

narodowości i wyznania, te same prawa. W serdecznych słowach powitał wszystkich, którzy oczekiwali go na lotnisku, wśród nich "przywódców i wiernych islamu". Ze szczególnymi słowami powitania zwrócił się także do "braci z Kościoła prawosławnego". Wizyta papieża Jana Pawła II "stanie się niezapomnianym przeżyciem dla państwa kazachskiego" - powiedział prezydent tej środkowoazjatyckiej republiki Nursułtan Nazarbajew w czasie uroczystości powitania na lotnisku w Astanie. Podkreślił, że wita papieża, jako "przywódcę duchowego, nawołującego do pokoju". Zwrócił również uwagę, że katolicyzm ma w Kazachstanie "głębokie korzenie". Zachowały się bowiem świadectwa kontaktów dyplomatycznych między przedstawicielami hierarchii kościelnej a kazachskimi chanami.

2. Prezentacje – każda grupa przedstawia owoc swojej pracy – co zmieniło się w danym państwie po pielgrzymce Jana Pawła II, jak jego obecność, słowa wpłynęły na ludzi. Prezentuje plakat, aby pozostała część klasy dowiedziała się, co było istotą pielgrzymki itd.

Zakończenie

1. Papież Jan Paweł II wnosił w serca ludzkie wolność – dawał ludziom nadzieję i odwagę, wlewał w nich siłę i razem dokonywali wielkich przemian w drodze ku wolności.

2. Katecheta zadaje pytania:

➤ Skąd Papież brał siłę do tak wielu pielgrzymek, pomimo wielu obowiązków?

- Siła Papieża wyrastała z modlitwy i bliskiego kontaktu z Bogiem, z codziennej Komunii Świętej. To Jezus, jako pierwszy daje wolność i to jego łaska ma moc wyzwalać. JP II jest dla nas wzorem tak bliskiego zjednoczenia z Bogiem, bo z Nim wszystko jest możliwe.

3. Sformułowanie zachęty do kreowania postaw ewangelicznych w oparciu o dobrze pojmowaną wolność korzystając ze źródeł dających autentyczną moc i siłę. (Wskazać można przykłady takich postaw).

4. Modlitwa końcowa.

JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI

Konspekt katechezy dla szkół ponadgimnazjalnych

1. CELE KATECHEZY:

- wyjaśnienie, jak należy rozumieć wolność;
- ukazanie, że wolność jest nierozzerwalnie związana z prawdą;
- ukazanie, że wolność realizuje się w bezinteresownym darze z siebie, czyli w miłości;
- wskazanie na komunie z Chrystusem jako źródło siły dla wzrastania w wolności;
- zachęta do życia w prawdzie, otwartego na potrzeby innych, aby stawać się coraz bardziej wolnym.

2. SŁOWA KLUCZE:

wolność, miłość

3. UWAGI METODYCZNE:

a. pomoce dydaktyczne:

Reprodukcja obrazu Eugene'a Delacroix *Wolność wiodąca lud na barykady* (np. wyświetlona z rzutnika multimedialnego).

Źródło:

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/archive/a/a7/20070601174538!Eug%C3%A8ne_Delacroix_-_La_libert%C3%A9_guidant_le_peuple.jpg

Teksty źródłowe – fragmenty nauczania Jana Pawła II (załączniki).

b. metody:

Rozmowa kierowana, dyskusja, analiza reprodukcji, praca w grupach, praca z tekstem, pantomima.

c. literatura i środki audiowizualne:

wykorzystane:

- Encyklika *Veritatis splendor*
- Encyklika *Evangelium vitae*

polecane:

- Encyklika *Sollicitudo rei socialis*
- Encyklika *Redemptor hominis*
- *Encyklopedia nauczania społecznego Jana Pawła II*, red. A.Zwoliński, Radom 2003.
- K. Węglarczyk, *Paradoksy wolności w myśli Jana Pawła II*, http://www2.teologiapolityczna.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=809&Itemid=113

4. PLAN KATECHEZY:

Wstęp

1. Modlitwa.
2. Pojęcie wolności - czas ok. 20 min.

Rozwinięcie

1. Prawda jako konieczny warunek wolności. Miłość realizacją wolności. Wiąż z Jezusem jako źródło wolności
- czas ok. 18 min.

Zakończenie

1. Symboliczne ujęcie wolności (pantomima).
2. Modlitwa
- czas ok. 7 min.

5. PRZEBIEG KATECHEZY:

Wstęp

1. Modlitwa i sprawdzenie listy obecności .
2. Przedstawienie tematu katechezy w kontekście hasła dnia papieskiego w roku 2009 „JAN PAWEŁ II – PAPIEŻ WOLNOŚCI.”
3. Prezentacja reprodukcji obrazu Eugene’a Delacroix *Wolność wiodąca lud na barykady*.
Rozmowa kierowana: uczniowie wspólnie odpowiadają na pytanie:
➤ Jakie cechy **wolności** ukazuje ten obraz?” Odpowiedzi, w formie krótkich haseł, zapisujemy na tablicy.
4. Dzielimy klasę na 3 grupy, w których uczniowie formułują współczesne rozumienie wolności. Przedstawiciele grup bardzo krótko referują wyniki dyskusji w grupach. Katecheta zapisuje je hasłowo na tablicy.
5. Rozmowa kierowana z całą klasą o fragmencie nauczania Jana Pawła II, który wyświetlamy z rzutnika (załącznik 1):
➤ Do czego prowadzi, zdaniem Jana Pawła II, tak rozumiana wolność?
6. Podsumowanie wprowadzenia dokonane przez katechetę.

Rozwinięcie

1. W tych samych 3 grupach uczniowie analizują przydzielony grupie tekst źródłowy, szukając odpowiedzi na pytanie:
➤ Co jest warunkiem wolności?
2. Przedstawiciele grup krótko referują wnioski z dyskusji w grupach. Najpierw wypowiada się przedstawiciel grupy z załącznikiem 2, potem przedstawiciel grupy z załącznikiem 3. Jako ostatni referuje uczeń z grupy z załącznikiem 4.
3. Następnie katecheta krótko podsumowuje wypowiedzi uczniów.
4. Rozmowa kierowana z całą klasą o myśli Jana Pawła II, wyświetlonej z rzutnika (załącznik 5): „W jaki sposób najlepiej realizuje się ludzka wolność?”
5. Rozmowa kierowana z całą klasą o myśli Jana Pawła II, wyświetlonej z rzutnika (załącznik 6): „Skąd mamy czerpać siły do życia w wolności?”
6. Podsumowanie wniosków sformułowanych w tej części katechezy, dokonane przez katechetę.

Zakończenie

1. Kilku chętnych uczniów na środku klasy formuje „żywy pomnik”, czyli w grupie ustawiają się w „zastygły kadr”, przedstawiający symbolicznie cechy prawdziwej wolności - jako bezinteresownego daru z siebie, do którego uzdalnia Chrystus. Ta grupa rzeźbiarska ma być przeciwieństwem ujęcia wolności w wizji Delacroix. (*Ustawioną grupę można sfotografować, a zdjęcie to wykorzystać w innej katechezie*).
2. Na zakończenie wspólnie odmawiamy „Modlitwę w intencji wyzwolenia młodzieży”, której tekst wyświetlamy z rzutnika (załącznik 7).

6. MATERIAŁY POMOCNICZE:

Załącznik 1

„[...] kultura śmierci jako taka jest wyrazem całkowicie indywidualistycznego pojęcia wolności, która staje się ostatecznie wolnością <<silniejszych>>, wymierzona przeciw <<słabszym>>, skazanym na zagładę.”

Evangelium vitae, 19.

Załącznik 2

„[...] wolność istoty stworzonej, a więc wolność dana, którą trzeba przyjąć niczym kiełkującą dopiero roślinę i troszczyć się odpowiedzialnie o jej wzrost.”

Veritatis splendor, 86.

Załącznik 3

„Według wiary chrześcijańskiej i nauki Kościoła <<tylko wolność podporządkowana Prawdzie prowadzi osobę ludzką ku jej autentycznemu dobru. Dobrem osoby jest jej istnienie w prawdzie i czynienie prawdy. >>”

Veritatis splendor, 84.

Załącznik 4

„Chrystus objawia przede wszystkim, że warunkiem autentycznej wolności jest szczerze i otwarte uznanie prawdy: <<poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli>> (J 8, 32). To prawda pozwala zachować wolność wobec władzy i daje moc, by przyjąć męczeństwo.”

Veritatis splendor, 87.

Załącznik 5

„Tak, każdy człowiek jest <<stróżem swego brata>>, ponieważ Bóg powierza człowieka człowiekowi. I właśnie w perspektywie tego zawierzenia Bóg obdarza każdego człowieka wolnością, w której istotne znaczenie ma wymiar relacyjny. Wolność jest wielkim darem Stwórcy, jako że ma służyć osobie i jej spełnieniu, które dokonuje się przez dar z siebie i otwarcie się na drugiego człowieka.”

Evangelium vitae, 19.

Załącznik 6

„Tak więc kontemplacja Jezusa ukrzyżowanego to główna droga, którą Kościół musi podążać każdego dnia, jeśli pragnie w pełni zrozumieć, czym jest wolność: darem z siebie w służbie Bogu i braciom. Zaś komunია z Chrystusem ukrzyżowanym i zmartwychwstałym

jest niewyczerpanym źródłem, z którego Kościół nieustannie czerpie, aby żyć w wolności, składać siebie w darze i służyć.”

Veritatis splendor, 87.

Załącznik 7

MODLITWA O WYZWOLENIE MŁODZIEŻY

"Panie Jezu Chryste!

W synagodze w Nazarecie do Siebie odniosłeś słowa proroka:

„Duch Pański nade mną, ponieważ mnie namaścił i posłał abym ubogim niósł dobrą nowinę, więźniom głosił wolność, a niewidomym przejrzenie, abym uciśnionych odsyłał wolnych”.

Przez posługę dzieła ewangelizacji w świecie uświęcaj nas i uwalniaj od wszelkiego zła.

Młodych Polaków i Polki wyzwól od wszelkich form uzależnień i zniewolenia.

Zapalaj dziewczęta i chłopców entuzjazmem do życia w prawdzie, miłości i pokoju z siostrami i braćmi.

Niech staną się fundamentem pod budowę cywilizacji miłości, na miarę trzeciego tysiąclecia.

Pani Jasnogórska!

Wyprasza młodą radość, czystość serca i odwagę do zwyciężania zła dobrem."

JAN PAWEŁ II - PAPIEŻ WOLNOŚCI

Konspekt katechezy dla szkół pPonadgimnazjalnych

1. CEL KATECHEZY:

- poznanie i pogłębienie tematyki Dnia Papieskiego;
- zachęta do poznania prawdziwej wolności i życia w niej.

2. SŁOWA KLUCZE:

Dzień Papieski, wolność, człowiek prawdziwie wolny.

3. UWAGI METODYCZNE:

a. pomoce metodyczne:

zdjęcie Ojca Świętego, symbol Dnia Papieskiego, tablica, kartki z tekstami do pracy w grupach, kartki do pracy (A4, kilka kartek A5, kilka małych karteczek)
razy ilość grup

b. metody:

wykład, grupowa praca z tekstem.

c. literatura i środki audiowizualne:

www.opoka.org.pl/ Jan Paweł II

4. PLAN KATECHEZY:

Wstęp

1. Egzystencjalny punkt wyjścia - czas ok. 10 min.

Rozwinięcie

1. Grupowa analiza tekstu - czas ok. 25 min.

Zakończenie

1. Odniesienie do swojego życia - czas ok. 10 min.

5. PRZEBIEG KATECHEZY:

Wstęp

1. Modlitwa.
2. Podanie tematu.
3. Wykład – krótka historia dni papieskich.

Od roku 2001 w Kościoł w Polsce obchodzi **Dzień Papieski** - dzień wdzięczności i łączności duchowej z Ojcem Świętym Janem Pawłem II oraz promocji jego nauczania. Przypada on w niedzielę przed 16 października - rocznicą wyboru kardynała Karola Wojtyły na następcę Świętego Piotra. Koordynatorem przedsięwzięć jest Fundacja "Dzieło Nowego Tysiąclecia", która buduje żywy pomnik Ojca Świętego udzielając stypendiów naukowych zdolnej a jednocześnie ubogiej młodzieży z biedniejszych terenów Polski. Każdy dzień posiada hasło, które ukierunkowuje nasze rozważania nad dziełem i nauczaniem Jana Pawła II. Dotychczasowe dni papieskie odbyły się pod następującymi hasłami:

I Dzień Papieski – 14 X 2001 - " Pontyfikat Przełomów "

II Dzień Papieski – 13 X 2002 - " Jan Paweł II - Świadek Nadziei "

III Dzień Papieski – 12 X 2003 - " Jan Paweł II - Apostoł Jedności "

- IV Dzień Papieski – 10 X 2004 - " Jan Paweł II - Pielgrzym Pokoju "
- V Dzień Papieski – 16 X 2005 - " Jan Paweł II - Orędownik Prawdy "
- VI Dzień Papieski – 15 X 2006 - " Jan Paweł II - Sługa Miłosierdzia "
- VII Dzień Papieski – 14 X 2007 - " Jan Paweł II - obrońca godności człowieka "
- VIII Dzień Papieski – 12 X 2008 - " Jan Paweł II - Wychowawca młodych "

W tym roku 11 października obchodzimy IX Dzień Papieski pod hasłem – "**JAN PAWEŁ II - PAPIEŻ WOLNOŚCI.**"

Od pierwszych dni swojego pontyfikatu Jan Paweł II przypisywał promowaniu wolności miejsce fundamentalne. Przez zachętę, nauczanie i świadectwo życia wzywał Kościół i cały świat do służby na rzecz wolności. Każdemu z nas ukazał jak żyć i czym się kierować, aby stać się człowiekiem prawdziwie wolnym. Dziś zapoznacie się z nauczaniem Ojca Świętego Jana Pawła II na temat wolności przez lekturę fragmentów jego nauczania, między innymi encyklik i homilii.

Rozwinięcie

1. Praca w grupach – kolejność działań:

- a) Podział na cztery grupy (ewentualnie siedem – grupy 1-3 podwójnie) – sugestia - można to zrobić przez wcześniejsze losowanie (np. kolorowe karteczki)
- b) Każda grupa otrzymuje kartki z tekstami i karty do zapisywania - jedną A4 na tytuł, kilka małych karteczek na pojedyncze słowa, kilka kartek A5 na zdania
- c) zapoznanie z tekstami
- d) zapisanie na karcie A4 tytułu – grupa wspólnie układa tytuł dla przeczytanych tekstów;
- e) na małych karteczkach uczniowie wypisują z tekstów słowa kluczowe – pojedyncze słowa, które umożliwiają lepsze zrozumienie wolności – bez których nie można zrozumieć wolności;
- f) na podstawie przeczytanych tekstów (na kartkach formatu A5) uczniowie zapisują dokończenie zdania: **Człowiek prawdziwie wolny...**

2. Prezentacja pracy w grupach.

3. Tablica podzielona na dwie części: na środku pierwszej Katecheta zapisuje dużymi literami wyraz **WOLNOŚĆ** (tu będą umieszczane małe karteczki – słowa kluczowe), w drugiej części u góry zapisuje początek zdania **Człowiek prawdziwie wolny...** (tu będą umieszczane kartki A5 z dokończeniem zdania).

4. Wybór dwóch przedstawicieli z każdej grupy i prezentacja - jeden odczytuje, drugi prezentuje klasie zapisane karty i umieszcza je na tablicy.

5. Katecheta krótko omawia umieszczone na tablicy kartki i koryguje (jeśli znajdą się niewłaściwe określenia – na przykład niezgodne z nauczaniem papieskim należy usunąć).

Zakończenie

1. Refleksja w oparciu o zapisy znajdujące się na drugiej tablicy. Katecheta powoli odczytuje każdą wersję zdania: **Człowiek prawdziwie wolny...**, a uczniowie na podstawie tych zdań, w ciszy odnoszą te zdania do siebie. Można wykorzystać podkład muzyczny.

2. Zapis do zeszytu – uczniowie przepisują z tablicy efekty pracy w grupach.

3. Modlitwa – śpiew pierwszej zwrotki pieśni: "Ty wyzwoliłeś nas Panie".

6. ZAŁĄCZNIKI – teksty do pracy w grupach:

I GRUPA – teksty (tematyka WOLNOŚĆ – PRAWDA)

Tekst 1

"Chrystus objawia przede wszystkim, że warunkiem autentycznej wolności jest szczerze i otwarte uznanie prawdy: „poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8, 32). To prawda pozawala zachować wolność wobec władzy i daje moc, by przyjąć męczeństwo. Potwierdza to Jezus przed Piłatem: „Ja się na to narodziłem i na to przyszedłem na świat, aby dać świadectwo prawdzie” (J 18, 37). Prawdziwi czciciele winni zatem oddawać Bogu cześć „w duchu i prawdzie” (J 4, 32): w ten sposób stają się wolni. Więż z prawdą oraz oddawanie czci Bogu objawia się w Jezusie Chrystusie jako najgłębsze źródło wolności" (*Veritatis splendor*, 87).

Tekst 2

"Jezus Chrystus wychodzi na spotkanie człowieka każdej epoki, również i naszej epoki, z tymi samymi słowami: „poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli” (J 8, 32); uczyni was wolnymi. W słowach tych zawiera się podstawowe wymaganie i przestroga zarazem. Jest to wymaganie rzetelnego stosunku do prawdy jako warunek prawdziwej wolności. Jest to równocześnie przestroga przed jakąkolwiek pozorną wolnością, przed wolnością rozumianą powierzchownie, jednostronnie, bez wniknięcia w całą prawdę o człowieku i o świecie Chrystus przeto również i dziś, po dwóch tysiącach lat, staje wśród nas jako Ten, który przynosi człowiekowi wolność opartą na prawdzie, który człowieka wyzwala od tego, co tę wolność ogranicza, pomniejsza, łamie u samego niejako korzenia, w duszy człowieka, w jego sercu, w jego sumieniu. Jakże wspaniałym potwierdzeniem tego byli i stale są ci wszyscy ludzie, którzy dzięki Chrystusowi i w Chrystusie osiągnęli prawdziwą wolność i ukazali ją, choćby nawet w warunkach zewnętrznego zniewolenia. A Jezus Chrystus sam — wówczas, kiedy już jako więzień stanął przed trybunałem Piłata, kiedy był przez niego pytany, o co oskarżali Go przedstawiciele Sanhedrynu — czyż nie odpowiedział: „Ja się na to narodziłem i na to przyszedłem na świat, aby dać świadectwo prawdzie” (J 18, 37)? Tymi słowami, które wypowiedział wobec sędziego w decydującym momencie, jakby raz jeszcze powtórzył wygłoszone ongiś zdanie: „poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli”. Czyż przez tyle stuleci i pokoleń, poczynając od czasów apostoelskich, Jezus Chrystus nie stawał wielokrotnie obok ludzi sądzonych z powodu prawdy, czyż nie szedł na śmierć z ludźmi skazywanymi z powodu prawdy? Czyż wciąż nie przestaje On być wyrazem i rzecznikiem człowieka żyjącego „w duchu i prawdzie” (por. J 4, 23)? Tak jak nie przestaje nim być wobec Ojca, tak też i wobec dziejów człowieka. Kościół zaś — pomimo wszystkich ludzkich słabości, które są również udziałem jego ludzkich dziejów — nie przestaje podążać za Tym, który powiedział: „nadchodzi jednak godzina, owszem już jest, kiedy to prawdziwi czciciele będą oddawać cześć Ojcu w Duchu i prawdzie, a takich to czcicieli chce mieć Ojciec. Bóg jest Duchem; potrzeba więc, by czciciele Jego oddawali Mu cześć w Duchu i prawdzie.” (J 4, 23 n.).[*Redemptor hominis*, 12]

Tekst 3

"Człowiek jest powołany do wolności. Wolność nie oznacza prawa do samowoli. Wolność nie daje nieograniczonych przywilejów. Kto tak ją pojmuje, naraża wolność na śmiertelny cios. Człowiek wolny jest przede wszystkim zobowiązany do prawdy. Inaczej jego wolność nie będzie trwalsza niż piękny sen, który kończy się wraz z przebudzeniem. Człowiek nie zawdzięcza wszystkiego samemu sobie, lecz jest stworzeniem Bożym; nie jest

panem swego życia ani też życia innych; jeśli pragnie być człowiekiem w prawdzie, musi słuchać i być posłusznym. Jego wolne siły twórcze rozwiną się w pełni tylko wówczas, gdy będzie je opierał na prawdzie, która jest dana każdemu człowiekowi jako niewzruszony fundament. Tylko wtedy będzie mógł się w pełni zrealizować, a nawet przerosnąć samego siebie. Nie ma wolności bez prawdy." (Z przemówienia Jana Pawła II przed Bramą Brandenburską w Berlinie, 23 czerwca 1996 r.)

Tekst 4

"Na czym polega to orędzie wolności w sensie chrześcijańskim? Pytanie to jest bardzo ważne, a nawet zasadnicze i nie do uniknięcia, dobrze bowiem wiadomo, że istnieją różne i przeciwstawne sobie interpretacje tej wartości, jaką jest „wolność”, zaś ich praktyczne konsekwencje pozostają z sobą często w sprzeczności. Ażeby odkryć czyste pojęcie wolności w rozumieniu chrześcijańskim, należy odwołać się przede wszystkim do słów Jezusa, z którymi zwracał się do tych, którzy weń uwierzyli: „Jeżeli będziecie trwać w nauce mojej, będziecie prawdziwie moimi uczniami i poznacie prawdę, a prawda was wyzwoli... Zaprawdę, zaprawdę powiadam wam: Każdy, kto popełnia grzech jest niewolnikiem grzechu... Jeśli więc Syn was wyzwoli wówczas będziecie rzeczywiście wolni” (J 8, 31-36). Jezus ukazuje zależność prawdziwej wolności przede wszystkim od poznania pełnej prawdy o tajemnicy Bożej, którą On sam głosi, i której daje świadectwo, w konsekwencji zaś – od oderwania się od złego to jest od grzechu, od łamania prawa moralnego." (Z homilii podczas Mszy św. na stadionie Seravalle, 29 sierpnia 1982 rok, pielgrzymka do San Marino).

II GRUPA – teksty (tematyka WOLNOŚĆ – DAR I ZADANIE)

Tekst 1

"Racjonalna refleksja i codzienne doświadczenia obnażają słabość, jaka znamionuje wolność człowieka. Jest to wolność prawdziwa, ale ograniczona: nie ma absolutnego i bezwarunkowego punktu wyjścia w sobie samej, ale w warunkach egzystencji, wewnątrz których się znajduje i które zarazem stanowią jej ograniczenie i szansę. Jest to wolność istoty stworzonej, a więc wolność dana, którą trzeba przyjąć niczym kiełkującą dopiero roślinę i troszczyć się odpowiedzialnie o jej wzrost. Stanowi konstytutywny składnik owego wizerunku istoty stworzonej, który leży u podstaw godności osoby: rozbrzmiewa w niej głos pierwotnego powołania, którym Stwórca wzywa człowieka do prawdziwego Dobra, a bardziej jeszcze – poprzez objawienie Chrystusa – do nawiązania przyjaźni z Nim, do udziału w życiu samego Boga. Jest zarazem niezbywalnym samo posiadaniem i uniwersalnym otwarciem na wszystko, co istnieje, przez przekroczenie siebie ku poznaniu i miłości drugiego. Wolność jest zatem zakorzeniona w prawdzie człowieka i skierowana ku wspólności." (*Veritatis splendor*, 86).

Tekst 2

"Jeżeli zatem wolność jest największym darem, jaki Bóg uczynił człowiekowi, stworzonemu na własny obraz, a tym samym rozumnemu, posiadającemu wolną wolę, jest ona również najcenniejszym owocem Chrystusowego dzieła odkupienia, które umożliwiło człowiekowi wewnętrzny, autonomiczny wybór dobra, nawet jeżeli nie zawsze jest to wyczuwalne w doświadczeniu egzystencjalnym. Ów dar wolności pociąga więc za sobą wielką odpowiedzialność: najwyższe i nie do pominięcia zadanie przyjęcia prawa Bożego, zgodnie z którym całkowicie i doskonale korzysta z wolności ten, kto zdolny jest „wydobyć” z niej największą miłość do innych. Raz jeszcze miarodajnym nauczycielem będzie tu dla nas św. Paweł, który tak zwracał się do Galatów: „Wy zatem, bracia, powołani zostaliście do wolności. Tylko nie bierzcie tej wolności jako zachęty do hołdowania ciału, wręcz przeciwnie, miłością ożywieni służcie sobie wzajemnie” (Ga 5,13-14). [...] Co zagraża

obecnie chrześcijańskiej wolności? Błędy popełniane dzisiaj i zawsze, a mianowicie ateistyczna, agnostyczna czy choćby tylko iluministyczna wizja życia, która – częstokroć dla niewypowiedzianych racji władzy – prowadzi do ogołocenia rozmaitych instytucji struktury społecznej z wartości transcendentnych, będących fundamentem wolności i godności człowieka. Innymi słowy, areligijna wizja człowieka i historii prowadzi do naruszenia prawa Bożego, a więc do błędnego korzystania z wolności. [...] Właśnie dlatego, ażeby przeciwstawić się groźbom czyhającym dziś na wolność, coraz bardziej staje się konieczne kształtowanie sumień wedle moralności chrześcijańskiej, lecz nie powierzchownej i zewnętrznej, [...] ale zbudowanej na poszanowaniu wolności własnej i wolności innych, a nade wszystko na szacunku dla świętej Woli Boga, Stwórcy i Dawcy wolności. Wymaga to mądrej surowości życia i wierności w modlitwie, zwłaszcza we wspólnej modlitwie eucharystycznej." (Z homilii podczas Mszy św. na stadionie Seravalle, 29 sierpnia 1982 rok, pielgrzymka do San Marino).

Tekst 3

"To mówi nam Chrystus z pokolenia na pokolenie. Mówi poprzez wszystko, co czyni i czego naucza. Mówi przede wszystkim przez to, Kim jest. Jest Synem Bożym – i przychodzi nam dawać przybrane synostwo. Otrzymując w mocy Ducha Świętego *godność synów Bożych*, w mocy tegoż Ducha mówimy do Boga: „Ojcze”. Jako synowie Boga nie możemy być niewolnikami. Nasze synostwo Boże niesie w sobie *dziedzictwo wolności*. Chrystus obecny wraz ze swoją Matką w polskiej Kanie stawia przed nami z pokolenia na pokolenie wielką sprawę wolności. *Wolność jest dana* człowiekowi od Boga jako miara jego godności. Jednakże jest mu ona równocześnie *zadana*. „Wolność nie jest ulgą, lecz trudem wielkości” – jak się wyraża poeta (Leopold Staff, *Oto twa pieśń*). Wolności bowiem może człowiek używać dobrze lub źle. Może przez nią budować lub niszczyć. Zawiera się w jasnogórskiej ewangelizacji wezwanie do dziedzictwa synów Bożych. Wezwanie do życia w wolności. Do budowania a nie do niszczenia." (Z homilii podczas Mszy świętej na Jasnej Górze, 19 czerwca 1983 roku)

.....

Tekst 4

"Człowiek otrzymał dar wolności od swego Stwórcy. Dzięki wolności człowiek może tę ziemię kształtować i porządkować, może tworzyć wspaniałe dzieła ludzkiego ducha, które wypełniają ten kraj i świat cały: nauka i sztuka, gospodarka i technika, cała kultura. Wolność uzdalnia człowieka do tego, że może on nadać niepowtarzalny kształt swojej miłości, która staje się czymś więcej, niż tylko następstwem naturalnej skłonności: staje się wolnym aktem serca. Wolność czyni człowieka zdolnym do najwyższego aktu ludzkiej godności: do miłości i adoracji Boga. Wolność jednak posiada swoją cenę. Wszyscy ludzie wolni powinni postawić sobie pytanie: czy korzystając z wolności zachowaliśmy własną godność? Wolność nie oznacza samowoli. Człowiek nie może czynić tego wszystkiego, do czego jest zdolny, lub co mu się podoba. Nie istnieje wolność bez więzi. Człowiek jest odpowiedzialny za samego siebie, za bliźnich i za świat. [...] Człowiek bez poczucia odpowiedzialności stacza się w używanie rozkoszy tego życia i popada w uzależnienia, w które uwikłał się syn marnotrawny, tracąc przy tym ojczyznę i wolność." (Z homilii podczas Mszy św. w Wiedniu, 11 września 1983 rok)

III GRUPA – teksty (tematyka WOLNOŚĆ – MORALNOŚĆ – MIŁOŚĆ)

Tekst 1

"Można powiedzieć, że Bóg chciał, że Bóg stale chce, ażeby w tym świecie, który stworzył, była obecna wolność. Chciał świata stworzonego z wolnością mimo (że się tak wyrażę) ryzyka, które istnienie wolności pociąga za sobą, mianowicie ryzyka grzechu;

ryzyka, że człowiek, czy stworzenie rozumne niewidzialne będzie używać wolności przeciwko Bogu, wbrew Bogu, tak jak o tym świadczą dzieje stworzenia, dzieje świata. (...) Wolność jest stworzona przede wszystkim dla miłości. Grzech jest złym użyciem wolności." (Jan Paweł II, Katecheza: *Opatrzność Boża a wolność człowieka*, w: *Wierzę w Boga Ojca Stworzyciela*, s. 301).

Tekst 2

"Człowiek jest powołany do wolności. Idea wolności może być przeniesiona w realia życia tylko tam, gdzie ludzie wspólnie są o niej przekonani i nią przeniknięci, świadomi niepowtarzalności i godności człowieka oraz jego odpowiedzialności przed Bogiem i ludźmi. Tam – i tylko tam – gdzie wspólnie opowiadają się za wolnością i walczą o nią solidarnie, może ona zapanować i przetrwać. Wolności jednostki nie da się oddzielić od wolności wszystkich innych ludzi. Wolność jest w niebezpieczeństwie tam, gdzie ludzie ograniczają swe spojrzenie tylko do kręgu własnego życia i nie są gotowi angażować się bezinteresownie na rzecz innych. Natomiast wolność przeżywana solidarnie wyraża się w działaniu na rzecz sprawiedliwości w dziedzinie politycznej i społecznej i kieruje wzrok ku wolności innych. Nie ma wolności bez solidarności.

Człowiek jest powołany do wolności. Wolność jest niezwykle cenną wartością, za którą trzeba zapłacić wysoką cenę. Wymaga wielkoduszności i gotowości do ofiar; wymaga czujności i odwagi wobec zagrażających jej sił wewnętrznych i zewnętrznych. W życiu codziennym wielu ludzi jest gotowych do ofiar i uważa za oczywiste, że trzeba czasem wyrzec się czegoś na rzecz rodziny czy przyjaciół. Ofiarę na rzecz wolności ponoszą ci, którzy w imię obrony przed zagrożeniami wewnętrznymi lub zewnętrznymi zgadzają się ponieść straty, które będą oszczędzone innym, narażając nieraz na szwank własne zdrowie lub życie. Nikt nie może się uchylać od osobistej odpowiedzialności za wolność. Nie ma wolności bez ofiar.

Jeśli ktoś doświadczył miłości, doświadczył również wolności. Człowiek w miłości przekracza siebie samego, wyzwala się, ponieważ zależy mu na innym człowieku, ponieważ pragnie, by życie drugiego człowieka było udane. Padają wówczas bariery egoizmu i człowiek odnajduje radość wspólnego działania dla wyższych celów. Szanujcie godność człowieka od pierwszych chwil jego ziemskiej egzystencji aż do ostatniego tchnienia! Niezmiennie pamiętajcie o słowach, które w waszej konstytucji poprzedzają wszelkie inne postanowienia: godność człowieka jest nienaruszalna! Wyzwólcie się, by żyć odpowiedzialnie w wolności! Otwórzcie bramy Bogu!" (Z przemówienia Jana Pawła II przed Bramą Brandenburską w Berlinie, 23 czerwca 1996 r.)

Tekst 3

"W naszych czasach nieraz błędnie się mniema, że wolność sama jest dla siebie celem, że człowiek jest wolny, kiedy jej używa w jakikolwiek sposób, że do tego należy dążyć w życiu jednostek i społeczeństw. Tymczasem wolność jest wielkim dobrem wówczas, kiedy umiemy świadomie jej używać dla tego wszystkiego, co jest prawdziwym dobrem. Chrystus uczy nas, że najwspanialszym wypełnieniem wolności jest miłość, która urzeczywistnia się w oddaniu i służbie. Do takiej to właśnie „wolności wyswobodził nas Chrystus” (Ga 5, 1; por. 5, 13) i stale wyzwala. Kościół czerpie stąd nieustanne natchnienie, wezwanie i impuls dla swego posłannictwa i swej posługi wśród wszystkich ludzi. Pełna prawda o ludzkiej wolności jest głęboko wpisana w Tajemnicę Odkupienia. Kościół wówczas w całej pełni służy ludzkości, kiedy tę prawdę odczytuje z niesłabnącą uwagą, z żarliwą miłością, z dojrzałym przejęciem, kiedy w całej swej wspólnotie, a równocześnie poprzez wierność powołaniu każdego chrześcijanina przenosi ją w życie ludzkie i przyobleka w jego realny kształt. W ten

sposób potwierdza się również to, co powiedziano już powyżej: człowiek jest i wciąż staje się drogą codziennego życia Kościoła." (*Redemptor hominis*, 21)

Tekst 4

"Żadna wolność nie może istnieć, kiedy jest skierowana przeciw człowiekowi w tym, czym on jest lub przeciw człowiekowi w jego relacji do innych i do Boga. Odnosi się to w sposób szczególny do sfery ludzkiej płciowości i małżeństwa. W dzisiejszym społeczeństwie widzimy wiele kierunków myślowych przynoszących nie porządek w i rozprężenie wielkie w odniesieniu do chrześcijańskiej wizji płciowości; wszystkie one mają jedną rzecz wspólną: odwoływanie się do pojęcia wolności dla usprawiedliwienia każdego postępowania, które bynajmniej nie jest zgodne z prawdziwym porządkiem moralnym i z nauką Kościoła. Normy moralności nie są przeszkodą dla wolności osoby lub pary ludzkiej; przeciwnie, one istnieją właśnie dla tej wolności, od chwili gdy zostały dane dla zapewnienia właściwego użytku wolności. Ktokolwiek odmawia przyjęcia tych norm lub postępowania zgodnie z nimi, ktokolwiek stara uwolnić siebie samego czy siebie samą od tych norm nie jest prawdziwie wolny. Wolny natomiast jest człowiek, który swoje postępowanie reguluje zgodnie z wymaganiami dobra obiektywnego. To, co tutaj powiedziałem, odnosi się do całokształtu moralności małżeńskiej, ale stosuje się w równej mierze do kapłanów o ile dotyczy obowiązku celibatu. Związek wolności z etyką ma oprócz tego swoje konsekwencje w dążeniu do dobra wspólnego w społeczeństwie i dla niepodległości narodowej..." (Z homilii wygłoszonej podczas Mszy św. w Logan Circle w Filadelfii 3 października 1979 rok).

IV GRUPA – teksty (tematyka. WOLNOŚĆ W ZNACZENIU SPOŁECZNYM – WOLNOŚĆ A RELIGIA)

Tekst 1

"Wspomniałem o Deklaracji Niepodległości i o Dzwonie Wolności, dwu pomnikach ucieleśniających ducha wolności, na którym został oparty ten kraj. Wasze przywiązanie do wolności należy do waszego dziedzictwa. Kiedy Dzwon Wolności zabrzmiał po raz pierwszy w 1776 roku, miał ogłosić wolność waszego narodu, początek poszukiwania wspólnego losu niezależnego od jakiegokolwiek przymusu zewnętrznego. Ta zasada wolności jest najwyższą zasadą w systemie politycznym i społecznym, w stosunkach między rządem i narodem, w stosunkach międzyosobowych. Prócz tego życie człowieka przebiega także w innym porządku rzeczywistości: w porządku dotyczącym jego stosunku do tego co jest obiektywnie prawdziwe i moralnie dobre. Wolność w ten sposób nabiera głębszego znaczenia, kiedy odnosi się ją do osoby ludzkiej. Na pierwszym miejscu dotyczy ona relacji człowieka do samego siebie. Każda osoba ludzka, obdarzona rozumem, jest wolna, kiedy jest panem własnych czynów, kiedy jest w stanie dać pierwszeństwo temu dobru, które jest zgodne z rozumem a więc z jego własną godnością ludzką. Wolność nigdy nie może tolerować żadnego naruszania praw innych, a jednym z podstawowych praw człowieka jest prawo do oddawania czci Bogu. W swojej Deklaracji o wolności religii Sobór Watykański II ustalił, że „ów postulat wolności w społeczeństwie ludzkim odnosi się głównie do humanistycznych dóbr duchowych, przede wszystkim zaś do swobodnego wyznawania religii w społeczeństwie..., ponieważ wolność religijna, której ludzie domagają się dla wypełnienia obowiązku czci Bożej, dotyczy wolności od przymusu w społeczeństwie cywilnym, pozostawia ona nienaruszoną tradycyjną naukę katolicką o moralnym obowiązku ludzi i i społeczeństw wobec prawdziwej religii i jedyne Kościoła Chrystusowego” (DWR 1)." (Z homilii wygłoszonej podczas Mszy św. w Logan Circle w Filadelfii 3 października 1979 rok).

Tekst 2

"Wolność jest dana człowiekowi przez Stwórcę i jest mu jednocześnie zadana. Poprzez wolność bowiem człowiek jest powołany do przyjęcia i realizacji prawdy. Wybierając i wypełniając prawdziwe dobro w życiu osobistym i rodzinnym, w rzeczywistości ekonomicznej i politycznej, czy wreszcie w środowisku narodowym i między narodowym, człowiek realizuje swoją wolność w prawdzie. Pozwala mu to unikać możliwych dewiacji, jakie zna historia, albo je przewycięzać. Jedną z nich był z pewnością renesansowy makiawelizm; taką dewiacją były także różne formy utylitaryzmu społecznego, od klasowego (marksizm) do narodowego (narodowy socjalizm, faszyzm). Po upadku w Europie obu tych systemów staje przed społeczeństwami, zwłaszcza dawnego bloku sowieckiego, problem liberalizmu." (Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość. Rozmowy na przelomie tysiącleci*, Kraków 2005, str. 50.)